

Адыгэ Республикэ

№ 3 (20018)

2012-рэ илъэс

МЭФЭКУ

ЩЫЛЭ МАЗЭМ и 12

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Непэ — Урысые Федерацием ипрокуратурэ илофышIэ и Маф

Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ илофышIэхуэ ыкIи иветеранхуэ лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Шъуисэнхъат епхыгъэ мэфэкIым ыкIи Урысыем ипрокуратурэ зызэхатхэу илъэс 290-рэ зэрэхъурэм афэиI тышфугъушIо!

Къэралыгъомрэ ащ шыпсэурэ цIыфхэмрэ яфедэхэм якъэ-ухъумэн илъэсшIэгъэ Iэпэ-цыпэ хъугъэу урысые прокуратурэр зэрыгъозэрэ лъэныкъохэм лъапсэу яI. Хэгъэгум ищыIэныгъэкIэ анахь чIыпIэ зэжъухэм и къэралыгъом, зыпкIытыныгъэм янытIапIэу ар цытыгъ.

Шъо шыуапэкIэ Iоф зышIагъэхэм лъапсэ зыфаиIыгъэ хабзэхуэ джы кызнэсыгъэм кIуачIэ зIэхэм — шыпкIагъэм, зэдэлIэныгъыныгъэм, кIуалыкIу пшъэрылIым игъэцкIэн зышIа-хъамысыжъхуэ фэлэжъхэнхэм — непи адэмыхынхэр Iофыгъо шIхъаIэу щыт. Шъо шыуапэкIэ Iэсэныгъэ, цIыфым ифитыны-гъэхэмрэ ишIхъафитыныгъэхэмрэ къэухъумэгъэнхэм бэкIэ ялIы-тыгъэх Адыгэ Республикэм иобщественнэ цыIаIэ илъэныкъо пстэуми законым дэмыххуэ зэрашIылэжъэщIхэр.

Непэ прокуратурэм ищыIэжъэрэ ныбжыкIэхэм — зыIуачIи зышIэныгъы зыхэгъэу зышIахъамысыжъхуэ фэзыгъэIорышIэхэрэм шъо цысэтхынIэ шъузэрафэхъурэм тичыхъэ телъ.

Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ илофышIэ ыкIи иветеран пстэуми тафэлъаIо псауныгъэ нитэ, насып яIэнэу, Адыгэ Республикэмрэ зэдытIе Хэгъэгъу Урысые Федерациемрэ яфедэ зыхэлъ IофшIэным гъэхъагъэхэр иащIынхэр!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ
Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

Лышхъэм изэлукIэгъухэр

Тыгъуасэ, щылэ мазэм и 11-м, АР-м и Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан социальнэ Iофыгъо зыфэшхъафхэм афэгъэхьыгъэ IофшIэгъу зэлукIэгъухэр иагъэх. Апэу ригъэблэгъагъэхэм ащышI гъунэгъу Краснодар краим и Усть-Лабинскэ район ит станицэу Тенгинскэм иадминистрацие ипашцэу Сергей Симоновыр. ПсэупIэр псыхъоу Лабэ инэпкIэ Iус, арышъ, ащ «ишэн зэрэзри-хъокIырэр» ежъхэми зэхашIэ, псыхъом ипсыгъапIэ зэблэху-гъэмэ ашIоигъу. ТхьакIушынэ Аслъан Лабэ ипсыгъапIэ зэблэху-гъэным имызакъоу, ар гъэ-къэбзэгъэн фаеу зэрэщытыр, ежъхэми ар игъоу зэралтыгъэрэ ыкIи зэрадырагъэштIэщытыр кы- Iуагъ.

Хэкужым къэзыгъэзэжъыхэрэ шIэныгъэм хэзыгъэгъозэ-жъыхэрэ Гупчэм ипашцэу ГукIэлI Асхъад Косовэ кырашIы-жыгъэ унагъохэм ащышIхэм яIофыгъохэр ары зыгъэгумэкIы-щытыгъэр. Ащ кызырIуагъэм-

кIэ, «косовцэхэр» хэкужым кызащэжъхэм апэ дэдэ псэупIэу зычIагъэтIысхъагъэхэм унэгъуишI джыри кычIэнагъ, унэр жъы, гъэцкIэжъынхэр ищыкIа-гъэхъашъ, ущыпсэуныр кIын мэхъу. ТхьакIушынэ Аслъан мыхэм ягумэкIыгъо зэрэщы-гъуазэр, псэупIэ арамгышIтми, псэукIэ амал нахь тэрэзхэр зIэ общежитием кIожынхуэ пред-ложение нахьпэкIи кызэрафа-хыгъагъэр кыIуагъ.

УнэгъуишIыр зыщыпсэурэр кIэлэцIыкIу IыгыпIэщытыгъ, ар зэтэдгъэуцожы тшIоигъу, арышъ, непэ унэм чIэсхэмкIи, неущ шIаIыгышIтхэмкIи фэдэу, зыпар-рэм изэрар хэмьлэуэ мы Iофы-гъор зэшIохыгъэн фае, — кы- Iуагъ ащ.

Нэужым ТхьакIушынэ Аслъан олимпиадэхэм ахэлэжъэштхэр зышIагъэхъазырхэрэ спорт еджа-пIэм ипашцэу ХьакIэмыз Аслъан ригъэблэгъагъ. Непэ яIофхэм языхэт, хэжъоныгъэу яIэхэм, ягумэкIыгъохэм ащ республикэм

ипашцэ кIэлэу ащигъэгъозагъ, IэпыIэгъу зэрящыкIагъэр кы- Iуагъ. ЕджапIэм ыныбжъ зэрэ-бэм кыхэкIэу, лъэхъаным зэрэ-димышIтжъырэр, спорткомплекс тэрэз спортсмен ныбжыкIэхэм зэрящыкIагъэр республикэм ипашцэ кыхигъэщыгъ, ащ пае федеральнэ министрствэхуэ гъэсэныгъэм ыкIи региональнэ хэжъоныгъэхэм афэгъэзагъэхэм япашцэхэм адэгущыIэнэу кы- гъэгъуагъ, ежъхэми предложе-ниехэр кыагъэхъазырынхуэ кыриIуагъ.

Джащ фэдэу мы мафэм рес-публикэм ипашцэ Джэджэ рай-оным ит селоу Сергиевскэм кыкIыгъэ пенсионерэу Виктор Щедрин ригъэблэгъагъ. Ащ нахьпэкIэ лъэIоу кырихы-лэгъагъэр зэрэфагъэцкIагъэм, гъэстыныпхъэ шIхуантIэр унэм ещэлIэгъэнымкIэ зэрэделэгъэхэм афэиI «тхьашъуегъэпсэу» кы- риIуагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым тыри- хыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ и Указ

А.В. Белоусовымрэ А.С. Тхьазэплъымрэ щытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфиIорэр афэгъэшъошэгъэным ехыIагъ»

Законностымрэ правопорядкэмрэ ягъэпытэнкIэ гъэхъагъэхэр зэряIэхэм фэиI щытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфиIорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

Белоусов Александр Валерий ыкIом — Мыекъопэ рай-оным ипрокурор,

Тхьазэплъ Аслъан Сыхъатбый ыкIом — Красногвар-дейскэ районым ипрокурор.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан кь. Мыекъуапэ, щылэ мазэм и 10, 2012-рэ илъэс N 1

Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Советрэ Советскэ Союзым и Лыхъужъэу Хь.Б. Андырхъуаеу ыцIэкIэ щыт фондэу «ТекIоныгъ» зыфиIорэм иправлениерэ Адыгэ Республикэм шыпсэухэрэм афакIоу къашIыгъэ Джэпсалъэр

Адыгэ Республикэм шыпсэухуэ лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр! Тичы-пIэгъу лъапIэхэр! Организацие, учре-ждение, предприятие, Iахъэхэлъ хъыз-мэтшIэпIэ пстэуми япашцэхэр!

Адыгеим нэмыц-фашист техакIохэр зырафыжыгъэхэр илъэс 70-рэ зэрэху-рэм фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэхэр 2012-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм шыкIо-щтых. Хэгъэгъу зэошхом илъэхъан 1942 — 1943-рэ илъэхъэм партизан движением зызэриушъомбгъугъагъэм ия 70-рэ илъэс джащ фэдэу мыгъэ хэдгъэунафыкIышIт. Фронтхэм ащызэуагъэхэм, партизан-

хэм, тылым Iоф шызышIагъэхэм ямафэ-хэм яхэгъэунафыкIынкIэ Iофышхо тшIэнэу тапэ илъ. Заом икIэлэцIыкIухэр зыпщыдгъэгъупшIэхэ хъушIтэп.

Ащ епхыгъэу республикэм «Заом иве-теранхэм тафэгумэкIын» зыфиIорэ про-граммэр шагъэцкIэ. ПшъэрылI шIхъаIэр ветеран пэпчэ лъыIэсыгъэныр ары.

Анахь пшъэрылI шIхъаIэхэм ащышI Родинэм ишIхъафитыныгъэ фэзэогъэ зэолIхэр ащымыгъэгъупшIэгъэнхэр, ЯтIонэрэ дунэе заом, тичыпIэгъухэм ялIыхъужъыныгъэ афэгъэхьыгъэ тхыпхэмрэ брошнорэхэмрэ кыдэгъэкIыгъэнхэр.

Мы пшъэрылIхэм ягъэцкIэн Родинэр, ащ итарихъ шIу зытэгъурэ пэпчэ хэлэ-жъэн фае.

Тэ Адыгэ Республикэм зэкIэ шыпсэ-ухэрэм, организацие, учреждение, пред-приятие, Iахъэхэлъ хъызмэтшIэпIэ пстэ-уми япашцэхэм ыкIи яIофышIэхэм зафэ-тэгъазэ Советскэ Союзым и Лыхъужъэу Андырхъоу Хъусен ыцIэкIэ щыт фондэу «ТекIоныгъ» зыфиIорэм ямылIу кы- халъхъанэу.

Фондым иреквизитхэр

Урысыер

Ветеранхэм (пенсионерхэм) Iэпы-

Iэгъу языхъэгъотырэ Адыгэ республи-кэ фондэу «ТекIоныгъ» зыфиIоу Со-ветскэ Союзым и Лыхъужъэу Ан-дырхъоу Хъусен ыцIэкIэ щытыр ИИН/КПП 0105051524/010501001

Классификациер: ОАО АКБ-у «Но-вацием» расчэнтэр щыI

р/сч 40703810900000000386

Корсчэнт 30101810300000000700

Урысыем и Банк Адыгэ Респуб-ликэмкIэ и НБ и ГРКЦ щыI

БИК 047908700 ИИН 0100000050

Мажъох, гъатхэми зыфагъэхъазыры

Теуцожь районым чыгулэжыным пылъ инвесторэу кыхъэхэрэм къахэхъо зэпыт. Ахэм зэу ащыц зигугъу къэтшлышт хъызмэтшланлэу ООО-у «Адыгейское» зыфилоу Пэнэжыкыуае дэтыр. Ащ иконтори, итрактор бригади зыдэщылэхэр Пэнэжыкыое совхозы-щтыгъэм имеханизированнэ хъамэщтыгъэр ары. Бэмышлэу мыщ тызыццлэм зылудгъэклагъ, гуцылэгъуи къызфэдгъэхъугъ ащ иагроном шъхьалэу Кушъу Хъаз-рилэ.

Ар опытышхо зилэ специалист, совхозхэу N 15-ми, «Путь Ильичами» яагрономыгъ, совхозхэу «Пэнэжыкыуаеми», «Псэкъупсэми» илээс зэфэшъхъафхэм ядиректорыгъ. Нэгущылоу къытпэгъокыгъ. Зэкълэм анахъ шъхьалэр тиупчлэхэм яджэуапхэр, илофшлэн хэшлыкышхо зэрэфырилэр кыхъэхъу, зыми емыплъэу ыкли емыупчыжъу, «ей, сыда а кълэм ыцлэр е ылъэ-къуацлэр?» ымылоу къазэрэритыжыгъэр ыкли тызэри-гъэрэзэгъэр ары. Мыщ кыкълэлъыкылоу непэ ялоф-шлэнхэр зэрэзэхъэхэрэм, къэрсэбанэм икълэлэтын зэрагъэпсынклэрэм, гъэтхэ губгъо лофшлэнхэм язэ-шлохын зызэрэфагъэхъазырырэм афэгъэхыгъэ зэдэ-гуцылэгъу клэлэу зэдытилагъэр кыхъэтэуты.

40-м ехъу кыхъэхъо. Тызымыгъа-клорэр члыопсым икыныгъохэр арых нахъ, тиклалэхэм альэкъл къа-гъанэрэп. Ошлоу кызыщыхэкълы-рэм зы такыкыи ятракторхэр шагъэтхэрэп, гектар 50-м кыхъоу къажъо, лъэшэу тафэраз.

КОРР.: Сыд фэдэ къуа-джэхэм е колхозыгъэ-хэм, совхозыгъэхэм ячлыгъухэр ара шъо-жъэлажъэхэр? Сыд фэдиз чыгуа джыри амылэжъу, хъаулыеу ахэм къарынагъэр?

КУШЪУ ХЪ.: Аскъэлаекълэ колхозэу Кировым ыцлэкълэ шытыгъэм ичлыгугъэу гектар 720-рэ, Пэнэжыкыое совхозы-гъэм ыкли Очэпщыекълэ совхо-зэу «Псэкъупсэ» ягъэхъу гек-тар 1200-м ехъу зырыз тэгъэла-жъэ. Адрэ къэнагъэхэр фирмэу «Меркурием», фермэхэм ашта-гъэх. Очэпщые къэгъэгъэу джэ щыт АЗС-м къыплъулъ чы-гъухэр агъэлажъэх Курганинскэ кыкылыгъэ инвесторхэм. Кыхъэ-сынэ пэтыгъ Адыгкълэрэ Хъа-лэкъуаерэ азыфагу илэ чыгу гектар 240-ри зэрэдгъэлажъэр. Ар кощыпкыгъ, джы гъатхэм на-трыф щытшлэшт. Арышъ, амы-лэжъу, амыгъэфедэу ахэм чыгу гектар шъэ зытлу горэ къары-нагъэми ары нылэп. Ахэми анэ-сыгъуаеу, зэхэкыхъагъэхъу шы-тыхэшъ ары.

КОРР.: Чыгу дэхэклае шъогъэлажъэ. Техни-кэмклэ сыдэу шъуцыта?

Трактор тхъапша шъуи-лэр? Механизаторхэр екъуха? Гъатхэу къэ-благъэрэм сыдэуцтэу зыфэжъугъэхъазырыра?

КУШЪУ ХЪ.: Сыд фэдэрэ лъэ-ныкълэи тилофхэр дэххэп. Жьонэкълэ тракторхэу щы ти — К-700-у зырэ Т-150-у тлурэ. «МТЗ-80»-м фэдэхэу 15 зэгот-хэу зэрэщытхэр плъэгъугъэ. Чыгур рыдгъэушъэбынэу куль-тиваторибл, натрыфымрэ ты-гъэгъазэмрэ рыхэтлэхъанхэу сеялкипл (тлур клэх), зэнтхъыр рытпхынуу сеякипл, лэжы-гъэхэр кыхэкълыхэмэ культи-вации рытшлынхэу, уцыжъхэр арыдгъэкълэдынхэу культивато-рипл клэхэу тилэх.

Мы мафэхэм гъатхэм Иоф зэ-рытшлэшт техникэм игъэцклэ-жын фэгъэгъэу бригадэу зэхэт-шагъэм хэтхэм альэкъл къамы-

гъанэу япшъэрылхэр агъэца-клэх. Ащ хэхъэх сварщикэу Жа-клэмыкыо Юныс, слесарьхэу Нэ-ныжъ Славик, Кушъу Руслъан, Клыкъл Инвер.

Джаш фэд, тиланхэм къыда-лытэ гъатхэм тибжыхъасэхэм гектар телгытэу аммиачнэ селит-рэ килограмм 300 лэкълэгъэхъа-нэу, ахэм уцыжъэу къахакълэхэ-рэр, хъэцлэ-плалэу къахэхъохэ-рэр игъом ахэдгъэкълэдынхэу. Ащ фэшл тищыкълэгъэшт чыгъэ-шлухэм, щэнаут зыхэлъ уцхэм, чылэпхъэ зэфэшъхъафхэм якъэ-гъотын ыуж ит тыхъызмэтшланлэ ипашэ игуадзэ. Тэ типашэр, ти ООО-у «Адыгейское» зыфило-рэм изэхэщаклор тигъунэгъу краимклэ Новокубанскэ рай-оным щыш станицэу Советскэм кыкылыгъэу Николай Долгих ары.

Хъызмэтшланлэу чыгоу ылэ-жырэр зэкълэ унагъохэм ячлыгу лэххэу ззэгъыныгъэ адашлызэ къалахыгъэ закълэх. Чыгу лэх пэпч бэджэндэпклэу аратырэр коц килограмм 500-рэ тыгъэ-гъээ дэгъэ килограмм 20-рэ. Кушъу Хъазрилэ къызэрэти-луагъэмклэ, механизаторхэм гу-рытымклэ къагъахъэрэр сомэ мин 20 — 25-рэ.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Зыкълэхъопсыщтыгъэр къыдэхъугъ

Шъоумыз Нэфсэт гуцылэрыеу щы-тэп, ымакъэ ылэтыгъэу зэхэпхыштэп. Зэхэдз имылэу шъхъэкълэфэ зэкълэми афешлы. Апэу нэлуасэ узэрэфэхъоу гум къештэ. Бзылфыгъэ нэхъ-гушх, шырыт, лэдэбныгъэхъоу хэлъ.

Гуцылэгъу узэрэфэхъоу исэнэхъат-клэ зэрэврачыр, ар зэрикласэр зэхэ-шлэ. Щылаклэр зэрэкыныр, гъэцклэ-гъэн фаеу щылэр зэрэгъунэнчъэр къы-гурэлэ. Хэти еж амалэу илэм елы-тыгъэу Иоф зэришлэн фаер хегъэунэ-фыкы. Еж илофшлэнклэ щысэ зэра-фэхъурэм емылгытыгъэу, ыпклэ зэ-рэлъыклогъэшт, ипшъэрылхэр дэ-гъоу зэригъэцклэщтым пылъ. Нэф-сэт фэдэу илофшлэн гуэтыныгъэ фы-зилэм дэу Иоф зэримышлэрэр нафэ. Шъоумыз Нэфсэт врач сэнэхъатыр ынэтлэгъу итхагъэу къэхъугъэм фэд. Зылажъэрэм къыщыублагъэу исэнэ-хъат зэблихъу шлоигъоу зэ нэмылэми кыхэкълэгъэп.

Щыф пэпч сэнэхъатэу илэщтым гъогу зэфэшъхъафхэмклэ еклу. Зым ицлыкълэу кыщегъэжъагъэу шлу ылъэгъурэ сэнэхъатыр кыхехы. Ар ылэ кыыригъэхъаным пае егугъузэ, емызэхъу Иоф зыдешлэжы. А сэнэ-хъатым клэнэцы, ащ рылажъэхэрэр кълуплэ ешых, ялофшлэнклэ лъэплъэ, адэлэпылэу, адэуэлэу кыхэкълэ.

Пшъэшъэ нэшлуплэ дахэу гурыт еджаплэр къэзыухыгъэм медицинэ институтым члахъэмэ, насыпышло дэдэ хъугъэу зызэрилыгъэжыщтыр къылоу зэхэсхыгъагъ. Дунаим ащ нахъ сэнэхъат дэгъу темытэу ыло-щтыгъ. Гухэкъл нахъ мышлэми, гурыт еджаплэр къэзыухыгъэрэм сэнэхъатэу кыхахыщтыр амышлэу кыхэкълэ. Ащклэ ны-тыхэр лэпылэгъу афэхъунхэ фае. Ясабий хэукъоныгъэ рамыгъэ-шлэу щылэныгъэм хэзыщэшт сэнэ-хъатыр къыздыхахыгъэ дэгъу.

Нэфсэт кыхыхыгъэ сэнэхъатыр янэрэ ятэрэ агу рыхыгъ, игъоу альэ-гъугъ, амалэу ялэмклэ дэлэпылагъэх. Ащ ыгу зыфэщэгъэ сэнэхъатым зы-фигъэхъазырызэ игъогу дэмыхэу, игухэлэ зэблимыхъоу, егугъузэ еджагъ.

— Халат фыжъ зышыгъэхэм шъхъэкълэфэныгъэ афэшлыщтыгъ. Сицлыкълэу кыщегъэжъагъэу са-кырыплыщтыгъ, — ело Шъоумыз Нэфсэт. — Сянэрэ сятэрэ ренэу си-упчлэжъэгъугъэх, ежъхэми ар гуапэ лъэшэу ащыхъуштыгъ.

Сишлэшлэ, врачым ыгу пытэн фае. Сымаджэхэм лэзэгъу уцхэр ахэп-лэхъаныр лэшлэхэп, зэкълэми агъэцэ-

клэн альэкълэщтэп. Бзылфыгъэ закъо-хэр арэп, хъулыфыгъэхэми гумахэхэр ахэтых. Медицинэ сэнэхъатыр зэра-гъэгъотышъ, Иоф рамышлэжъэу бэрэ кыхэкълэ. Шъоумыз Нэфсэт гурыт еджаплэм ыуж Краснодар дэт Кубан-скэ медучилищыр диплом плъыжъклэ кыухыгъ. Нэужым Кубанскэ меди-цинэ институтым лэзэнымклэ ифакуль-тет итхылхэр ретых, исэнэхъатклэ мы институт дэдэм интернатурэр щеклу. Джаш тетэу Нэфсэт игухэлъ кыдэхъу, зэрэбынэу а хъугъэ-шлагъэм ыгъэгъу-шуагъ. Институтым ыуж Краснодар дэт ЗИП-м исымэдджэщ кардио-логиемклэ иотделение Иоф щышлэнэу регъажъэ, псынклэу коллективым гу-рэлэ. Ымышлэрэм клэупчлэзэ, ишлэ-ныгъэхэм ахэгъахъо. Яблоневскэ сы-

мэджэным къызэкълэжыым, клонл уз-хэмклэ лэзэу ыублагъ. Ау бэрэ шы-лэжъэнэу хъурэп. Сымаджэщыр зэ-фашлыжы. Псэуплэм дэт поликли-никэм сымаджэхэр мафэрэ члэлын-хэу ыкли шялэзэнхэу отделение кы-щызэлуахы. Ащ врач-эндокринологэу Нэфсэт Иоф щышлэу регъажъэ.

Мы илээсым Яблоневскэм анахъ гушлуагъоу кышыхъугъэмэ ащыщ поликлиникэрэ сымаджэщрэ къызэ-рэщызэлуахыгъэхэр. Псэуплэм дэс-хэмклэ, гъунэгъухэмклэ ямфэкълэ-шхом фэдагъ. лэзэн Иофым фэгъэгъэ медицинэ отделение пчъагъэ ащ дэ-тыгъ, ау ахэр чыплэ зэфэшъхъафхэм ащылагъэх, джы зэкълэри зы унэм щылэх, кабинет бэлахъхэр, оборо-дованияклэр члэтых.

— Поликлиникэм Иоф щызышлэ-хэрэм апшъэрэ е гурыт гъэсэныгъэ ял, зыфэгъэгъэхэм фэлэзэх, — ело Нэфсэт. — лэзэхэрэмклэ сымаджэхэм-кли гупсэф хъугъэ. Яблоневскэм щыпсэухэрэм ямызакъоу, Хомуты, Адыгекълэм, шапсыгъэ чылэхэм къа-рэкълых. Рентгенографием, флюоро-графием, нэмыкълхэм якабинетхэр члэтых.

Шъоумыз Нэфсэт исэнэхъатклэ эндокринолог. Ащ илээс пчъагъэ хъугъэу рэлажъэ. Кабинет зэгъагъэ ил. Оборудованияклэмклэ зэтэгъэлсы-хъагъ. Гукъэо закър лэзэгъу уцхэр зэримыкълхэрэр ары. Ахэр лъаплэх, сымаджэхэмклэ кыны мэхъу. Нэф-сэт илофшлэнклэ гъэхъагъэхэр илэх ыкли гуэтыныгъэ хэлъэу Иоф зэ-ришлэрэм фэшл «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ иза-служеннэ Иофышл» зыфилорэ щыт-хъуцлэр къыфагъэшъошагъ.

ХЪУЩТ Щэбан.

Сурэтым итыр: **Шъоумыз Нэфсэт.**

ХЪАМИДЭ ИХЭГЪЭГУ ЫПСЭ ФИТЫГЪ

Блэгъожь Хъамидэ зэо тхъамыклагъоу нэмыщ техакломэ кыташыллагъэм ыпсэ щигъэтлыгъ. Ар зыхъугъэр шэклогъу мазэр, 1942-рэ илэсыр ары. Ащ ихъадэ зыщакъэтлыгъыгъэу Украинэм и Кировоград хэку Хъамидэ икъорылфэу Блэгъожь Аюб Инвер ыкъор ыкIи ипхорэлфэу Гышц Сим Махьмудэ ыпхур клогъагъэх. Ащ саугъэтэу заом шыклогъымэ щылычым хэшлыкыгъэу шафагъэуцугъэм тетхагъ фронтовик лыхъужэу Блэгъожь Хъамидэ а чыплэм зэрэщыфэхыгъэр.

Хъамидэ саперэу лагъымэхэр кэзыгъэорэ дзэкIолI купым ипашэу шытыгъ. Танкхэмрэ топхэмрэ зыхэт дзэ купхэр зыщызпырыкIыштхэ лъэмыджыр кыгъэонэу загъаклом, лыгъэшхо кызыхыгафэи, мэшлэшхо хэтэу ипшэрлэу ыгъэцкIагъ: танкыби топхэри бэу зэхикъутагъэх, лагъымэу кыгъэуагъэмкIэ кыгъэуцугъэх ыпэкIэ лыкIотэжынкхэ амылэжынкхэу. Чыплэу кызыкIуштыгъэхэр аригъэштагъэп. Ар зыщыхъугъэр Кировоград хэкум шыщ Петровскэ районым ичIыплэу Ятлонэрэ Лелековка зыфалорэр ары. Ащ лыгъэу шыцэрхыгъэм пае медальэу «За отвагу» зыфалорэр зыхэкIодэ ужым кыфагъэшхошагъ.

Хъамидэ 1911-рэ илэсым икIыгъом Нэшукъуае кыщыхъугъ. Кызырхыгъагъэри зыщакIугъэри адыгэ лэжэжкIо унэгъо Iужугъ. Ащ кыхэкIэу IофшIэныр шIу ыльэгъоу аплугъ, кынкхэ кыамыгъаштэу рагъэсагъ. ИцIыкIугъом кыщегъэжыгъэу IупкIэу, шIэныгъэр

кызыкIыгъэханыр кынкхэ фэмыхъоу шытыгъ. Ау шIэныгъэу зэригъэгъотыгъэр икъоу ыгъэфедэнэу амал иIагъэп. Краснодар дэт педагогическэ училищыр 1933-рэ илэсым, етIанэ Ростов дэт педагогическэ институтыр кыуыхыгъагъэх. Нэшукъуае шыщэу апшэрэ гъэсэнныгъэ зилэ хъугъэм ахэттыгъ. Ау икъуаджэ бэрэ Iоф шIэплэнэу, дэсынэу хъугъэп. «Народым ипый» алуи, тхакIэ зымышIэрэ ятэу Исмахылэ хъапсым 1937-рэ илэсым чIагъэтIысхыгъ. Ащ ыдэжэ Хъамидэ, кIэлэгъаджэти, ихъан фытыгъэп, зигъэбылгызэ загъорэ чылэм кыдахытэи янэ, ятэ, ахэм кыалфыгъэхэр зэригъэлъэгъухэти, дэкIыжыштыгъэ. Нэшукъуае бэрэ Iоф шырагъэшлагъэп. Илэс зауэрэ Тэуехъэблэ ублэплэ еджаплэм ипашэу Iоф шIагъ. Ишхыгъэуагъэу Лацыу Елмызэ ыпхур (ПхъэчэшIэмэ япху) ащ кыщишагъ. Лацыу лъэшэу цыф дэгъоу, адыгэ бзылфыгъэшлагъоу, кызыхыгъэ ллакъор ыгъэлъаплэу шытыгъ.

Тэуехъаблэ зыдэкIыжыкым шапсыгъэ къуаджэхэу Афыпысэ, ПсэйтIуку Iоф ащишлагъ. Бэрэ пэмыгъэу Iофэу зыпылгыр дэгъоу зэригъэцакIэштыгъэм кыхэкIэу къуаджэу Лахыщыкъуае дэтыгъэ илэсикIэ еджаплэм директорэу агъакIо. Ащ кIэлэгъаджэхэр, джащ фэдэу Iэмэ-псымэ зэфэшхыафхэу ишыкIагъэхэр псынкIэу зэрегъэгъотых, къуаджэм дэс ны-тыхэм апэлагъэ зешIы, кызыдыригъалэхэзэ еджэн-пIуныгъэу ащ чIэлъым зыкырегъэ-Iэты, еджэплэ пэрытэу районым итхэм акIегъэхыжы. Ащ кыхэ-

кIэу къуаджэм ини цыкIуи дэс-мэ лыгъэныгъэ кыфащIы мэхъу. Ау зэо тхъамыклагъоу нэмыщ техакломэ кыташыллагъэм зэкIэ кызысщегъако. 1941-рэ илэсым Ионыгъо мазэм ыгузэгум Советскэ Армием ащэнэу тхылы кыфагъэхы. Ащ зи хымылхъэу ихэгъэгу кыуухымэнэу зегъэхызыр.

Ащ ежыным ыпэкIэ Хъамидэ иIахылыхэр зэригъэлъэгъужынкхэу Нэшукъуае къэклогъагъ. Сэ а уахытэм сыцIыкIугъ, яплэнэрэ классым сысщеджэ-штыгъэ. Щэдэжэгоужэу еджаплэм сыкыкIыжыгъагъ. Ау непэ фэдэу дэгъоу къэсэшIэжы. Тинахыжыхэр исыгъэхэпти сыгушIоу зысэрэпэгъокIыгъагъэр. Ежыри шъабэу, дахэу Iэ кысщифагъ. Зи земылэгъум, кысэуупчIыгъ: «Тыдэ шыIэха адэ уитати, уинани, уинэнэжхэри?» ХэшIыкI зрафысымы-Iэр сэри псынкIэу есIуагъ. Хъамидэ ащ ыпэкIи сшIэштыгъэ, ядэжэ сыкIоштыгъэ. Кызыда-хыкIэ, зэкIэ зэримыгъэлъэгъоу дэкIыжыштыгъэп. Ау мы кыдэхэгъум зэрэгумэкIырэр, сызэрэплгыгъэмкIэ, кыхыщыштыгъэ. Костюм шIуцIашэу шыгъыгъ, шыгъэпкIагъэм фэдэу ар кыкIуштыгъэ. Ау ынэгукIэ зыгорэм лъэшэу зэригъэгумэ-кIырэм гу лыпшэштыгъ. Сыдым ыгуэчэфыныгъ? Ятэ Исмахылэу лажэ зымылагъэр чылэм шыщмэ ауби дарагъэшчыгъ, зыдащэгъэри ышIэрэп, ежыри дзэм кыулыкыу ышIэнэу макIо, исабый бын итэкъухыгъэу кыщечнэ, ишхыгъэуагъэу Лацыоу колхозым хэтыштым зэкIэ кыфегъанэ. Сыда ынэгу зыгъэдэхэшты-

гъэр? ПцэшIо онтэгъум фэдэу ахэм ышхыгъэ, ынэгу кыафызы. Гукъэошхом хэтэу зэжыжыкым ылэ шъабэхэмкIэ сшхыац бырабэм Iэ кыщици, Хъамидэ дэкIыжыгъ. Ащыгъум кыгъэзэжынкхэу сышыгуыгъэ, сизакъоу сятэшым ыкIо згъэкIотэжыкыгъагъэ.

Ионыгъо мазэм ыгузэгум Хъамидэ дзэм ащагъ. Кировоградскэ хэкум заом шыкIэлъагъ, ыпси щигъэтIылыгъ. Кыгъэзэжынкхэу тшIошIыгъэ бэрэ тежагъ, ау етIанэ макъэ кытагъэIугъ: пыир кыгъэуцунэу загъаклом ипшэрлэу ыгъэцкIагъ, пыир кыгъэкIуагъэп.

Ишхыгъэуагъэу Лацыуи ыгуыгъэкIодыгъэп, сабыеу кыфэнагъэхэр чэмыщэу колхозым Iоф шIагъэу ыплугъэх. Сыд фэдэу ар цыф дэгъугъа! Ядэжэ тызыхыкIэ, тыздыхын ышIэштыгъэп, кытфшIэштыгъэмкIэ, кызырэтпэгъокIыштыгъэмкIэ зи кыгъанэ ышIыштыгъэп. Ипшашъэу Розэрэ ыкъоу Инверрэ дахэу ыплугъэх, цыфыгъэ-адыгагъэ, Iэдэб дахэ ахильхыагъ. Розэ шэн-щэфыным ахыгъагъ, Инвер апшэрэ гъэсэнныгъэ зэригъэгъотыгъагъ, Кубанскэ мэкъумэщ институтыр зоотехникэу кыуухи, колхозхэм, совхозхэм Iоф ащишлагъ, Теуцожь ыкIи ТэхутэмыкIое районым бэрэ ащылэжыагъ. Унэгъо дахи илагъ. Шхыгъэуагъэу фэхъугъэ Хъаныет АдыгэкIалэ исымэдэжэ апэрэу Iоф шызышлагъэмэ ащыщ. Ар игъэсуу сабый дэгъухэри аплугъэх, шыIэныгъэми чыплэ гъэнэфагъэхэр цагъотыгъэх. Ахэми кьутэмэ гъэшIэгъонхэри кыатыгъ, ллакъом ыльапсэ зырагъэушгъомбгъу. Ахэм зыкIэ ащыщ Хъамидэ икъорылфэ Аюбуу непэ предприниматель цIэрыIор, сэнэшхыэм санэ хэзышIыкIэу, экономическэ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу Инвер ыкъор. Ар непэ

Адыгэ Республикэм иэкономикэ хэзыгъахъорэмэ зэу ащыщ. Ащ нэмыкIэу Хъамидэ пху РозыцIэу иIагъ. Ащи унагъо иIэ хъугъэ, Гышцмэ ахыгъагъ. Сабый пшхыапэхэр кыфэхъугъэх, дэгъоу еджагъэх. Гышц Заидин Махьмудэ ыкIом ятэжэ игъогу лыгъэкIотагъ, кIэлэгъаджэу апшэрэ шIэныгъэ зэригъэгъотыгъ, ТэхутэмыкIое гурыт еджаплэм илэс пчъагъэ хъугъэу пэщэныгъэ дызэрехъэ. Симэ Махьмудэ ыпхур юрист IэпIасэ хъугъэ, джыдэдэм Темыр Кавказым иокружной судэу Краснодар шIэм итхыаматэ игуадзэу Iоф ешIэ. Арышъ, Хъамидэ ежэ ихэгъэгу кыгъэгъэунэзэ ыпсэ заом щигъэтIылыгъэми, ыльапсэ кыдэчыжыкыгъэ кыутамэмэ уагъэгъушIо.

Урыгушхонэу шыт Хъамидэ, ыпсэ ихэгъэгу пае зытыгъэр бэшлагъэми, джыри ащыгушшэрэп ригъэджагъэхэми, Iоф дэзышлагъэхэми, ыльапсэ кыдэчыжыкыхэрэми, ллакъоу зыщышым кыыхахыхэрэми. Цыфыр шымы-лэжымы, агу кыкIыжыкыфэ шIэу аIо. Ар тэрэз, цыфмэ шIоу афэшлагъэр ары ушызыгъэлэштыр. Хъамидэ ыльэкI кымынэу лыгъэшхо зэрхыагъ. Ары Владимир Маяковскэм «Апэрэ кIэлэгъэдэжэ Хасэм» кызыкIышIуагъэр (1937-рэ илэсым): «Учитель равен солдату — герою... Тот же буденовец и фронтовик».

Ащ кыыригъэкIыгъэр нафэ: кIэлэгъаджэр ренэу фронтым Iут. Хъамидэ шIэлэфэ ренэу заом хэтыгъ. КыткIэхыгъэхэр ныбжыкIэмэ заор зилIэужыгъор амышIэнэу тафэлаIо, тхылыхэм зыгорэ заом ехышлагъэу кыахыгуатэмэ, агъэшлагъо хъугъэмэ лъэшэу тигопэштыгъэ.

БЛЭГЪОЖЬ Зулъарин.

Адыгэ кыралыгъо университетым ипрофессор, филологии шIэныгъэхэмкIэ доктор, Урысыем наукэхэмкIэ иIофышIэ гъэшIуагъ.

ТУРИЗМЭР

Заповедникым фэсакъыштых

Компаниеу «Эрнст Энд Янг» зыфилорэм Темыр Кавказ федеральнэ округым, Адыгеим ыкIи Краснодар краим ятуристическэ кластер хэхыныгъэ егъэшIыгъэным фэгъэхыгъэ бизнес-концепцием Iоф дишIэшт. Туристическэ кластерым шьолгырихэрэрахахэрэр шьугу кьэдгъэкIыжынкхэ. Ахэр Адыгеир, Дагыстан, Ингушетиер, Къэбэртгэ-Бэлъкъар Республикэр, Къэрэщэ-Щэрджэс Республикэр, Темыр Осетиер арых.

Проектным кызырэдилыгътэрэмкIэ, апэрэ илэсэи 10-м кыкIоцI европэ шапхэхэм адиштэхэу курортхэм яшIын кыауышты.

Аудиторскэ компаниеу ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» «КСК-р» зыфилорэр зыдэлэжэ-штыр анахъ компание ини 4-у зэрэ Дунаеу Iоф ащызышIэхэрэм ащыщ. Хэгъэгъуи 140-мэ офис 695-рэ ащыриI, мыгъэ Краснодар иофис кышчызIуныгъэ.

ОАО-у «КСК»-м итхыаматэу Билалов Ахьмэд кызыэриIорэмкIэ, курортэу Лэгъо-Накъэ ишIын зырагъэжыштыр ар зыщакъэпсышт чыплэхэм ягунапкъэхэр гъэнэфагъэхэ зыхыкIэ ары.

Мыбжыхы Урысыем и Правительство, АР-м иминистрэхэм я Кабинет ыкIи муниципальнэ

шIыкIэм тетэу гъэпсыгъэ «МыекIопэ районым» хэхыгъэ туристскэ-рекреационнэ экономическэ шьолгырэу курортэу «Лэгъо-Накъэ» зыщакъэпсыштым фэгъэхыгъэ Iофыгъохэр зыфэдэштхэр кыыхыгъагъ. Джырэ уахытэм «КСК-м» Адыгэ Республикэм-рэ Краснодар краимрэ япашэхэр игъусэхэу Кавказ кыралыгъо природнэ заповедникым ичIыгухэм язэрар арамыгъэкIэу курортыр зытэтышт чыплэм икыхы-хын Iоф дашIэ. 2019-рэ илэсым нэс агъэпсынхэу зыщыгуыгъэр курортхэу Темыр Кавказым ша-шIыштыхэм, УФ-м и Президент иллыкIоу А. Хлопониным кызы-риIорэмкIэ, илэс къэс нэгырэ миллиони 2,5-мэ зыщакъэпсэ-фын алэжышты.

Тызхэт илэсым кыалэу Шъачэ шыкIогъэ я Х-рэ инвестици-оннэ форумым проектхэу ыкIи площадкэхэу кыщакъэпсыш-гъэхэм ягъэпсын халхыанэу сомэ миллион 34-кIэ АР-м и Лышхыгъэ кызырагъэгъугъагъэр ыкIи ащкIэ зэзэгъыныгъэу зы-шIыгъэхэм зэракIэтхакъэхэр гъэ-

зетым кыхыгъагъэх. Курортэу «Лэгъо-Накъэ» игъэпсын сомэ миллион 7,6-рэ ишыкIагъ, ащ шыщэу миллион 3-р кыхыгъэ зыльхыащт инвесторхэр кыагъотыгъахэ.

Курортным ишIын тапэкIэ кы-зэтэзылэжэн зыльэкIышт закъор Кавказскэ заповедникым игу-напкъэхэр зэракъутэхэрэм нэмы-кIэу, язэрари рагъэкIын зэралэ-кIыштыр ары. Ом изытет ыкIи чIыопсыр кызыуухымэхэрэм об-щественнэ организацие зэфэ-шхыафхэмрэ тхъаусыхэ тхылы-хэр проектэу агъэхызырыгъэм фэгъэхыгъэу атхыгъэх, российскэ ыкIи Дунэе экологическэ организациехэр ЮНЕСКО-м нэ-сыгъэх. Ащ ыуж ары экологи-ем лыпллэшт комиссие зызэ-хашагъэр.

Агентствэу «Интерфаксым» зэрэхигъэунэфыкIырэмкIэ, Кав-казым шагъэлсышт туркластерым квадратнэ километрэ мини 2,5-рэ ыубытышт, хыакIэшэу ашIыштыхэм нэгырэ мин 83-м еху арысышшышт, мафэ къэс нэгырэ мини 150-м ехумэ ку-

рортхэм защакъэпсэфын алэжы-кIышт.

Сомэ миллион 451-у проек-тым пэIуагъэхыштым шыщэу 60-р федеральнэ гулчэм кытIуп-шышт. Курортхэм ягъэпсын нэгы-рэ мин 330-рэ фэдиз хэлэ-жынкхэ алэжышты.

ОАО-у «Темыр-Кавказым икурортхэр» зыфилорэр зызыха-щакъэр илэс зэрэхыгъэм фэ-гъэхыгъэу, Темыр Кавказ ыкIи Кыблэ федеральнэ шьолгыр-хэм япашэхэр зыхэлэжыгъэхэ Iофтхыабзэу Москва шызэхашэ-гъагъэм Адыгеим ипашэу Тхы-кIушынэ Аслъан Адыгэ Респу-бликэм туризмэм зысщэгъушшым-бгъугъэнымкIэ Iэпылэгъу кыра-лыгъом ипашэхэр кызырэтфэ-хыухэрэмкIэ зэрафэразэр кы-шиIуагъ.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Агентствэу «Интерфакс» ыкIи «Кавказский узел» ыгъэ-федагъэх.

ГЪЭЗЕТЫМ КЪЫХИУТЫГЪАГЪЭМ КЪЫФЭТЭГЪЭЗЭЖЫ

Орэдхэр къэзылложьыгъэм илажьэп

«Орэдым гушылэ хадзырэн» шхъуэ илэу тыгъэгъазэм и 2-м гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ситхыгъэ кыхыгъагъэ. Ар зыфэгъэхыгъагъэр «Адыгэ лъэпкъ орэдхэр» зыфилоу Сэмэгу Гошнагъо кыуыгъагъэ орэдхэр дэтхэу кыдыгъэкыгъагъэр ары.

Тхыгъэм кышыслогъыгъэ шымылэжыкым дао зэрэфсымышлэр, ащ ыуж илэсыбэ зэрэтешлэжыгъэр, джы тхылъым сызхэплэжыкым, зэфэмышлэ-зэшлэуыгъэхэу орэдхэм ащыщхэм ахэслэгъуагъэхэм гъэзетеджэмэ аналэ тырызгъаджэмэ сшлэи-гъоу ягугъу къэсэшлэ. Анахъуэ сыгу римыхыгъэр тхылъым кыдэхъэгъэ орэдхэр къэзыгъэфэжыгъэхэр, къэзытхыжыгъэхэр Сэмэгу Гошнагъоу гушылэпэм кызырэрэиорэр ары. Ары ситхыгъэ «Орэдым гушылэ хадзырэн» шхъуэ зыкыфэсшлэжэр. Шыпкъэ, ситхыгъэ кышыслогъагъэ орэдхэр къэзылложьыгъэхэм лажэ ямылэн зэрилэкыштыр, ахэр «зэзыгъэфэжыгъэхэм» еж нахь ашлэтерэзэу къащыхурэм тетэу ахэлэзыхъажыгъэнкыи мэхъоу. Сиеллэпкъэ зэрэтэрэзыр охьтабэ тешлагъуэ кычлэщыгъэ.

Теплэшлэу зилэ лы эклогатгъэ горэ сызэрыс кабинетым кыхыи къэупчлэгъэ: «Ора Пэнэшьу Сэфэрыр?» «Ары», — сгуагъэ. «Ма едж», — ылуи тхылъ горэ сапашхъэ къырилхыгъэ. Сызеплэжым, «Бэрэтэрэ Хьабидэт кы-

лорэ орэдыжхэр» ылоу тхылъ кышгъом тетхагъ.

Лым нэлэуасэ зыкысфисшыгъ, Бэрэтэрэ Хьабидэт ыкыоу, Джахьфар ыцлэу кысылуагъ. Ситхыгъэу гъэзетым кыхыгъагъэм зеджэм зэфэмышлэ-зэшлэуыгъэхэу ащ кышыслогъэхэрэмкэ янэ зэрэмымысэр сшлэш ыгъэхуным пач тхылъу кыдыгъэкыгъэр кысфисшыгъуэу кысылуагъ. Гуапэ сшыхыгъ ащ фэдэу Иофы зыригъэшлэу Адыгэ-кьалэ нэс кыкыи садэжэ кызырэклуагъэр. Тлэклу кызырэфэмырзагъэхэр ситхыгъэ зэрэхилэгъуагъэхэр икыгушылаклэ кыхэщыгъэми, дао кысфыри-лэу кызырэфэмыкылуагъэм шлэхэу гу лыстагъ. Тхылъуэ Джахьфарэ кыситыгъэм кыдэхъэгъэ орэдхэм сызахэплэжэм, сшлэш къагъэхыгъэ сэ сызренэгъуагъэм тетэу Бэрэтэрэ Хьабидэт кыфилэгъэ орэдхэм Гошнагъо зэрахэлэзыхъагъэр.

Кышцэгъэжээн ситхыгъэу гъэзетым кыхыуыгъэм апэу зигугъу кышысшлэжэм, «Рэмэзанэ иорэд» зыфилоу. Ары, ситхыгъэ кызырэфэмыслогъэм фэдэу а орэдыр умышлэжыкынэу Гошнагъо ыгъэхъазырыгъэ тхылъым кызырэдэхъагъэр сшлэш кыгъэхыгъэ Джахьфарэ кыситыгъэ тхылъым зэрэдэтыр зысэлэжым. Къалоу бэрэ зэрэзэхъыгъэм зыкыи теклырэн, дахэу зэгъэклугъэ. Кыгурылогъуай а орэдыр «Си Рэмэзанэ тхъоп-

лы нэгый» ылоу кыыригъэжэ-ныр Гошнагъо ыгу къэзыгъэкыгъэр.

«Къэсэй иорэд» зыфилоу Сэмэгу Гошнагъо ыгъэхъазырыгъэ тхылъым зэрэдэтым зыкыи фэдахэп Джахьфарэ янэ кызыриллоштыгъэу еж кыдыгъэкыгъэ тхылъым зэрэдэтыр. Ари орэдыр къалоу бэрэ зэрэзэхъыгъэм тет. Джащ фэдэу «Мэмэт иорэд» зыфилоури къалоу зэрэзэхъыгъэу дахэу зэгъэфагъэ.

«Осыр къэсы» зыфилоу орэдыр Джахьфарэ кыдыгъэкыгъэ тхылъым гъэклэкыгъэу кыдэхъагъэ, Хьабидэт икыоу ыгу къэмыкыжыгъэн ылэкыштыр, ау ащ шыгъэтэрэзыжыгъэ Гошнагъо кыдыгъэкыгъэм а зы гушылэр эклэлэпкъоу щэгъогоу орэдым кыхыгъэу кызыртырэр зэрэмытэрэзыр, шьоур ягъомыл нахь, ябылымэп, ябылымыр баджэр ары. Ау мыр клэлэцлыклу орэдэп зэрэсгуагъэм Джахьфарэ дыригъэштагъэп, клэлэцлыклухэми къафапломи хъуштыр ары ылуагъэр. Ащкэ энэкъокъугъэу, сьд фэдэ орэди клэлэцлыклухэм къафапло хъунба, гушылэм пач, «Къоджэбэрдыкыо Мыхьамэт иорэд», ау ащ кыкылырэн ар клэлэцлыклу орэдэу. «Осыр къэсы» зыфилоу орэдым клэлэцлыклухэр ригъэгупшысэ-хэу, акылы хахынэу зы гушылэ хэтэп.

«Шьорэклэ орэд» ылоу «Тхьар-къуахъомэ бгъэ ныбгъум кыраха» зышхъуэ Джахьфарэ кыгъэхъазырыгъэ тхылъым кыдэхъагъэри клэкл дэд, сатырих нахь хъурэн, нафэ ари Бэрэтэрэ Хьабидэт икыоу ыгу кызырэфэмыкы-

жыштыгъэр. Ар къегъэшпып-къэжы сянэжэ а орэдыр кылоу зэрэзэхъыгъагъэу ситхыгъэу гъэзетым кызыгъэхъагъагъэм щысэу кышысхыгъэм. Ащ зи бгъэшлэгъон хэлэп, Бэрэтэрэ Хьабидэт ижыгъэ орэдэу кылоштыгъэр бэдэдагъ, а зэклэ зы нэбгырэм икыу дэдэу ыгу къэмыкыжыкын ылэкыштыр, ныбжыкым елытыгъэу шыгъупшэжыкынхэри кыхэкыштыр.

Хьатх Мыхьамэт ылагуэу щэр кыхыахы зэхъум шыклэпщынэм еозэ «Ыг» ылоштыгъэу Гошнагъо кызыртыгъэр зэрэмытэрэзыри кьэнэфэжыгъэ, «Ыхы» ылоштыгъэр.

Ахэм афэдэу «Адыгэ лъэпкъ орэдхэр» зыфилоу тхылъым кыдэхъагъэхэм ащыщыбэ Джахьфарэ кыдыгъэкыгъэ тхылъым шыгъэтэрэзыжыгъэу хъугъэ. Ау ситхыгъэу гъэзетым кыхыуыгъэм Джахьфарэ зымыгъэрэгъэу члэшлэу кыхэкыгъэхэми ягугъу кысфисшыгъэ. Ахэм зэу ащыщ «Къэзэныкъомэ япхуэ икушъэ орэд» фэгъэхыгъэу янэ кылоагъэу ыпэклэ кыдэкыгъэгъэ тхылъым кыдэхъагъэм сызэрэпэуцужыгъэр, «пшээшъэжыкыи цыкылоу Къэзэныкъуае кышысхыгъэр ош нахь дах» Кокой рало зэхъум, шлэш-хъаклоу, хъагъу-шугъугъэм дихыыхы, ыш ипшъашъэ кушъэ орэд фиусыгъэу, етлани ебгызэ орэдыр фызэхилхъагъэу зэри-лорэр сшлэмытэрэзэу ситхыгъэ кызырэфэмыслогъагъэр. Ылуагъэр янэ ащ фэдэ къэбар зэхимыхыгъэмэ ауштыр ымылоштыгъагъэу ары. «Адэ сыда Къэзэныкъуаеу зыкылоштыгъэр, нэмык къуаджэ ыцлэ кызыкырымилуагъэр!»

зыфэллошт упчлэр кысфигъэу-цугъ. Ари упчлэ заф, ау ситхыгъэ кышыслогъэу сызэрэмыныбжыкыгъэр, сыныбжэ илэс 80-м кызырэхъугъэр, сицлыклогъом лыжыгъэр зышызэхэс хъаклэ-хэм, унэхэм къэбарэу къащала-тэхэрэм сядэлуныр зэрэсиклэса-гъэр, ау ащ фэдэ къэбар къауа-тэу зыкыи зэрэзэхъысмыхыгъэр. Ащ Джахьфарэ кышыгъэуцужыгъэр бэшлагъэу хъугъэнкыи мэхъоу ары. Ары шхъае, нарт-мэ къащыублагъэу «Ошнэлу заом», Айдымыркъан, Къоджэ-бэрдыкыо Мыхьамэт, ахэми анэ-мыкыбэхэми якъэбархэр къэзы-луатэхэрэм, якъуаджэ щыхъу-гъэм нэмысыгъэнхэр шлэш-гъэхъугъуай. Ащ хэхъухъэгъэ шыпкъэм кыагъэ сырыхъунэу сшлэрэн.

Джыри зы упчлэ Джахьфарэ кысфигъэуцугъ: «Сэмэгу Гошнагъо кыдыгъэкыгъэ тхылъу укызытегушылэгъэр кызыхауыгъэр бэшлагъэ, ащ ыуж илэ-сипшымы ехъу тешлэжыгъэ, сы-да джы нэс узэжагъэр?» Ащ иджэуап снапэрэ тхыгъи кы-шыслогъагъэ, мы тхыгъэми игу-гъу кышысшлэгъахэш, икыу-нэу сэлэыгъэ.

Ситхыгъэ икылухым джыри зэ щыхъэгъэуэнфыкыи сшлэи-гъу Бэрэтэрэ Джахьфарэ Иофы зыригъэшлэ янэ лажэ зэрымилэр къэзыушыхъатыр тхыгъэхэр зыдэт тхылъыр кызырэфэмы-хыгъэмкэ инэу сызэрэфэразэр, янэ инэпэплэу орэдэу кылоштыгъэхэр зэхъугъагъэу кызы-редигъэкыгъэр шлушлэгъэ инэу зэрэфэслэгъурэр.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр.

Илофшлэн шлу елэжэу

Илэс 35-рэ хъугъэ гъэцэкклэо хабзэм Иэнэтлэ зэфэшхъафхэр силэу Иоф зыщысшлэрэр. Ащ фэдиз илэс-хэм цыфыбэмэ сарихылагъэ. Зы-фаслогъэрэр Иоф зыдэсшлагъэхэр арых. Ахэм зыгу хэгъэкыгъи, еж ышхъэклэ зыгу кысэбгъагъи къа-хэкыгъэн.

Адыгэ-кьалэ инэп. Ащ дэсым фэдэ пчъагъэ ащэпсэу поселкэхэу Ябло-новскэмрэ Инэмрэ. Ау «республикэм иятлонэрэ кьал» кызырэталоуэм тыгу кыдещае. Тиклалэ дэсэм ащыщэу сыкызытегушылэ сшлэи-гъор Лъэцэр Нэфсэт Хьудэ ыпхур ары.

Нэфсэт илэкьоклэ Теуцожь рай-оным итыгъэ къуаджэу Къэзэныкъуае щыщыгъ. Хэгъэгу зоошхом илэхъан нэмыц техакломэ акъутэгъэ псэуплэ-хэр, предприятиехэр, колхозхэр зте-гъэуцожыгъэнхэ фае зэхъум, Гьон-жыкыо Хьудэ а лэхъаным лэ-кышхо зилэгъэ партием иунашъо-клэ Украинэм и Донецкэ хэку ит по-селкэу Южнэм агъагло, мы члэшлэр псэуплэ фэхъу.

Еж Нэфсэти ышыхэу Мурати, Владимир ащ кышхъух. Зэш-зэ-шыпхъухэр яцлыклогъом кышцэгъэ-жыгъэу зэфыштыкыи дахэу янэрэ ятэрэ азыфагу илпыр зэхашлэу, къа-лорэм блэмыкыхэу, ахэр ящысэте-хыпэхэу кьэхъугъэх.

Хьудэ иунагъо игъусэу 1967-рэ илэсым Мыекъуапэ псэуплэу кыхе-хыш, къэкложы, гупсэфыпши щегъоты. Икылэхэр хымэ члэшлэу зы

адыгэ гушылэ зышымылуэрэм шыла-гъэхэми, еж яунагъо абзэ лэшлэу шы-зэпыугъэн. Ар шлуагъэу зыфэллэ-гъуштыгъэр ны-тыхэу сабыймэ адэлэ-жыгъэхэр арых.

Анахыжыгъэ Муратэ юрист сэнэ-хъатыр кыхехы. Щытхуэ шэхъу илофшлэн кыпымыкылу правзухъу-мэкло органхэм илэсыбэрэ ащылэ-жыгъэ. Джы кьалэу Мыекъуапэ анахь алгытэрэмэ ащыщэу щэпсэу.

Ащ ыуж кыкылу Владимир Адыгэ кьэралыгъо клэзэгъэджэ институтым сыщыдеджагъ. Сэ филологиэмкэ, еж физикэ-хысап факультетхэр кьэтылхыгъэх. КПСС-м и Мыекъо-пэ комитет инструкторуэ, я 22-рэ кьэлэ еджэплэ-интернатым ипашэу Иоф ышлагъ. Идунай ыхъожыгъэ, Тхьэм джэнэт кырет.

Нэфсэт Адыгэ кьэралыгъо клэлэ-егъэджэ институтым иящэнэрэ курс кылухыгъэу, ятэ зыщыщ чылэу Къэ-зэныкъуае щыщэу Лъэцэр Налбий шхъэгъусэ фэхъу. Налбий институ-тыр кылухыгъэ кьодыеу щытыгъ. А лэхъаным хабзэу шылагъэм елытыгъэу Чэчэн-Ингуш автоном республикэм ит псэуплэу Урус-Мартан ар агъагло. Налбий ишхъэгъуси зыде-щэ. Мыщ илэсышхырэ кьэтыхэшт, псычлэгъ ашлэгъэ къуаджэхэм адэ-хэр кыыздагъэкложыгъэхэ Адыгэ-кьалэ къагъэзэжы.

Мыщ дэжыкым Нэфсэт лэкъоу зы-хэхъагъэм тлэклу сыкызытегушылэн. Лъэцэр Абубэчыр Хэгъэгу зоошхом

хэтыгъ. Зэо машом кыхэкыжы-ныш, ичылэ гупсэ кьэкложыкынэу инасып кыхыгъэ. Пчыхалыкъуае щыщэ Уайкъо-къомэ япхъоу Хьурае шхъэгъусэ фэхъу. Мы лэкьом анахь цлэрылоу кыхыгъагъэр Налбий ятэжэ пашгъэу Къахьир ары. Мыр зекло бэлахъэу, уанэм кымыкылу шытыгъ. Ащ пач Къахьирэуан ралоштыгъэ. Адыгэмэ а шлыклар бэрэ агъэфедэ-щтыгъ. Джары къэбархэм кыднэ-гъэсыжыгъэр.

Светэ Адыгэ-кьалэ кызыгъэзэжыкым, мыщ дэт хъаклэщэу «Псэкъупс» зы-филоу администраторуэ Иоф ши-шлагъ. Нэужым, мары илэс 20 хъу-гъэш, зизакъоу кьэнэгъэ нэжэ-луж-хэм яшлуагъэ азыгъэкырэ къулы-

къум социальнэ Иофшлэу шэлажэ. Щытхуэ хэлэу, дэх имылу ипшэ-рылхэр зэшлэхых. Еж зыфэгъэ-зэгъэ нэбгыриблэмэ яфэлэ-фашлэ-хэр афегъэцэклэх: гьомылапхъэхэр ыкыи промышленнэ товархэр, лэзэ-гъу упхэр къафешэфых, сымэджэ-щым ещэх, псэуплэ субсидиэхэм апае справкэхэр афеугъоих. Нэмык лэ-лэуи афегъэцэклэ.

Нэжэ-лужэу зыфагъэзагъэхэм ямызакъоу, еж Иоф дэзышлэхэрэми Нэфсэт уасэ фашы. Пшээшхъэгъэ илэ. Ишэнкыи «лидер» зыфалорэм фэд. Цыфхэр икласэх, дахэу орэд кьело. Исэнахъат хэшлык ин фырил. Со-циальнэ Иофшлэхэм яреспубликэ конкурсхэм тлогъогоу апэрэ члэ-плэр къащыхыгъ.

Хэбзэ-лужэу ыгъэцэклэрэм да-клоу иунэгъо Иофшлэнхэри чанэу зэ-шлэхых. Блэкыгъэ илэсхэм адыгэ-хэр помидор кьэгъэкыным яшпып-къэу пыллыгъэх. Джы ар чладзы-жыгъэ. Ау непэ кызынэсыгъэм Лъэ-цэр зэшхъэгъусэхэм помидорыр алэжы. Ари фэдэкъэклэу афэхъу.

Налбийрэ Нэфсэтрэ клалэрэ шпъа-шээрэ ялэ. Заур Адыгэ кьэралыгъо университетыр кылухыгъэу офице-рру Лъэустэнхъаблэ дэт хъапсым лут. Унагъо илэ. Зарэ Краснодар дэс, ащ Иоф шешлэ.

Илэсыкылу кыхыгъэм ипэгъо-клэу Нэфсэти, зэклэ Иоф кыздэзы-шлэхэрэми псауныгъэ пытэ ялэу, на-сыпышлэхэу илэс бэдэдэ агъэшлэ-нэу афэсэлэ.

УАЙКЪОКЪО Рэмэзан.
Урысые Федерацием Иофшлэ-нымкыи ыкыи социальнэ хэ-хъоныгъэхэмкэ илофшлэ гъэ-шлуагъэ.
Сурэтым итыр: Лъэцэр Нэфсэт.

Клуращынэ Лейлэ ыкIи «ЛеКур» яхьэкIагъэх

УФ-м и Президент дэжь АР-м и Постпредствэу шыIэм ихьакIэщ зэукIэгъу гэшIэгъон шыкIуагъ. Ар зыфэгъэхыгъагъэр бзылъфыгъэ ныбжьыкIэ гэсагъэу, Iушэу, дахэу, театрэ искусствэр дэгъоу зышIэу ыкIи гушыIэгъу гэшIэгъонэу — театралынэ агентствэу «ЛеКур» зиеу, ащ ипащэу Клуращынэ Аскэрбый ыпхъу Лейл ары.

Адыгеим и Постпредствэу ащ игъусэхэу кыдэкIогъагъэх иньбджэгъухэр, иофшIэгъухэу ильэсыбэ хъугъэу зыдэлажэхэрэр. Ахэр режиссерэу Эдуард Ливневур, Урысыем изаслуженнэ артистхэу Жанна Эппле, Игорь Лагутиныр ыкIи Оксана Лагутинар, Наталья Корчагинар, зэлашIэрэ артист ныбжьыкIэхэу Дмитрий Дюжевур, Алена Стребуновар, Юлия Куварзинар. Постпредствэр IэпкIэ-лъапкIэу зэрэ-зэIыхыгъэм, адыгэхэм яшэн-хабзэхэр кызырагъэгъунэхэрэм, яIэнэшыгъэ культурэу хэлъым, Адыгеим ехьылIэгъэ тхыльхэу зыфэнэIосагъэхэм, нэпэепл-шIухафтын афашыгъэхэм — псгъумэ хьакIэхэр лъэшэу агъэгъушIуагъэх, агъэрэзагъэх.

Пчыхъэзэхэхэр зэхэгъушыIэ-зэкIэдэIулыкIыж шыкIэм тетэу кIуагъэ, упчIэ зэфэшхьафхэу Лейлэ фагъэзагъэхэми джэуапхэр кьаритыжыгъэх.

Театрэ агентствэу «ЛеКур»

Миллионыбэ зыдэс Москва культурэ шыIакIэр кышцжэу. Ау театрэ продюсерхэу зифо кьижьукIыхэрэм япчъагъэ бэдэп. Джа мыбэдэдэхэм ахэуцон ыльэкIыгъ тичIыпIэгъу Клуращынэ Лейлэ, ащкIэ бзылъфыгъэ хьыбэигъэр шигъэзыгъ. Ар зэхэщкIо ин, гушыIэкIэ шыкIэм фэлэз, исэнэхьат дэгъоу зэхэзыфырэ, лъэшэу зикIэсэ цыф. Зипэщэ агентствэу «ЛеКур» ехьылагъэу Лейлэ кьыIотагъэм анахь кьы-хэщыгъэр театрэ проектхэм ыкIи узымыгъэзэщырэ Iофтхьабзэхэу театрэм ыкIи кином ижъуагъохэр зыхэлажэхэрэр зрагъэкIунхэр ыкIи зэхашэнхэр, ащ фэдэ IофшIагъэр (лэжыгъэр) бэдзэр шапхэхэм адиш-тэрэ уасэкIэ шыщэгъэныр зэригъэкIэрэр ары. Iофэу ашIэрэр непэ анахьэу комедие жанрэм зэрэпхыгъэр, шIэрэр гъэцкIэ-пэгъэн зэрэфаер кьыIуагъ.

Мы уахътэм агентствэм ирепертуар спектаклэ 7 хэт. Ильэс пэпчэ зы спектакль етIу кIэу кьагъэхьабыры.

Мыщ фэдэ IофшIэным кьы-зэрэфэкIогъэ шыкIэхэри Лейлэ кьыIотагъэх: курьерэу академическэ музыкэм фэгъэзэгъэ IофшIаплэм зэрэIухьагъагъэр, игу-етыныгъэ ин, ишIэныгъэ-гъэсэ-ныгъэ ялыгыгъэу тIэклэ-тIэклэу зэрэIуагъагъэр, игъорыгъоу ежэ игушысэкIэ, ишIошIкIэ

иунэе агентствэу театрэм епхыгъэр зэригъэпсыгъэр. «Ури фылIэмэ, пфэмыхъужэу зэкIэ пшIэщт, зэшIопхыщт», — ыIуи шхыгъэ.

Москва, Москва!

Клуращынэ Лейлэ искусствэм зэрэхэтыр ауко-дыеп. Ар зэлашIэрэ режиссер ыкIи актер инэу, УФ-м искусствэ-хэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу, АР-м инароднэ артистэу Клуращынэ Аскэрбый Хъусенэ ыкIом, цыфэу Адыгэ ыкIи Армавир театрэхэм ачIэтхэм янасып афыхэзыхыгъэм, артист купышхохэр зыпIугъэм иунагъо кышцыхъугъ, шагъэсагъ. Творческэ кIочIэ лъэш зыхэлъ цыф гэсагъэу Аскэрбый акъылыгъэ ин зэрэбгъодэлъыр ухэтми бгъэшIагъо екъу. Клуращынэ Аскэрбый итворческэ пчы-хъэзэхэхэу Постпредствэм шьыцхэщэгъагъэм, апэрэу иавторскэ проектэу М. Ю. Лермонтовым ипоэмэу «Измаил-Бей» зытет диском еплъыгъэ хьакIэхэм ар дэгъоу кьагурыIуагъ. Джы мы зэукIэгъу фабэм хэлажэхэрэми Клуращынэ Лейлэ ятэ кьэзымыгъэукIы-тэжыщт ыпхъоу зэрэщытыр шыхагъэунэфыкIыгъ. Лейлэ сэнэхьатыр кьызырэхихыгъэр, ащ зэрэфэкIуагъэр узIэпищэу, уимыгъэпшгъэу кьафилотагъ. «Джа ильэсхэм сысабый дэ-дагъэми кьызгурыIогъагъ утукIэ пшIоигъомэ, угу а Iофым факлоу фызIухыгъэмэ, кьызыр-рэдэхъуштыр», — ело Лейлэ. Ильэс 13 ыныбжьэу апэрэу Москва кьызырэкIогъагъэр, мыщ фэдэ кьэлэшхом щеджэнэу ыгу пытэу зэрэриубы-тэгъагъэр, гурыт еджапIэр дэгъу дэдэу кьыухи, ГИТИС-м театроведениемкIэ ифакультет зэрэчIэхьагъагъэр кьыIотагъ. Театрэм зырипхын ыкIи зы-кышцигъотын ыльэкIыгъ.

Адыгэхэр

Адыгеир, кьызыщыхъугъэ кьалэу Мыекъуапэ бзылъфы-гъэм зэрикласэхэр гъуащэрэп. Лейлэ ильэсым 2—3 ащ мыкIоу кьыхэкIырэп. О пчы-щэу, укызыхэкIыгъэм фэдэ хъун зэрэщымыIэр ары кьэс зэхэ-шIэ. Мыекъуапи шыриIэх ныб-джэгъухэр, IофшIэкIо емызэ-щыжхэр. Анахь иппшэщэгъу блогъэу Лъэустэн Фатимэ Адыгэ университетым и Науч-нэ библиотекэ ипащ. Непэ биб-лиотекэр Урысыем икыбылэкIэ анахь дэгъумэ ахалыгътэ. Иныбджэгъу дэд Мамый Да-ути — кIэлэцIыкIу математическэ еджапIэу АКЪУ-м хэ-тым изэхэщакIу.

Мыекъуапэ иеджэкIо чанхэр Всероссийскэ ыкIи Дунэе олимпиадэхэм, зэнэкъокъухэм ахэ-лажэх, теклоныгъэхэр кьащы-дахых. ЫужкIэ, математикэм-кIэ апшгъэрэ еджапIэхэм яшIэ-ныгъэ шыхагъахьо, шыIэны-гъэм пытэу хэуцох.

Клуращынэ Лейлэ ильэпкы шьхэлъыгъэж, ихэгъэгу шIу-лэгъэу зэрэинхэр гъуащэрэп, адыгэхэкIэ касогыпшэу Рэдэ итхыди рыгушхоу кьелуагъ.

Адыгэхэм кьахэкIыгъэ цыф акъылышIо лъэрыхьэхэм Уры-сыер зрагъэбаигъэр, адыгэ-урыс зэфыщытыкIэхэр зрагъэ-пытагъэр хегъэунэфыкIы. КъэппчъынкIэ балоу, адыгэ лъэпкэ искусствэр зышIыгъэ-хэу, зыIэтыгъэхэу Ахэдждэго Мэджыдэ, ШьхьакIумыдэ Ну-рыет, Кинжалова Айшэт, Мус-лим Магомаевым янэ, ежэ Лейлэ ышгъхьэкIэ Адыгэ театрэм иильэс 50 мэфэкI кьэкIуа-гъэу зэрильэгъугъагъэм кьате-гушыIагъ.

ХьакIэщ-зэукIэгъоу Клура-щынэ Лейлэ зыхэлэжыагъэр сыхьатыпэу псынклэу кIуагъэ, джарэу гэшIэгъоныгъэ, джарэу гуфэбэныгъэ хэлъыгъ. Лей-лэ игуапэу итеатрэ агентствэу «ЛеКур» инспектаклэхэм цыф-хэу зэхэхьэм хэлэжыагъэхэр аригъэблэгъагъэх.

Iофтхьабзэм ыкIэм АР-м и Постпредствэу УФ-м и Прези-дент дэжь шыIэм иофициаль-нэ лыкIоу Валерий Полевоим Клуращынэ Лейлэ нэпэеплэ шIухафтын — Адыгеим ды-шэ идагъэмкIэ ищыф Iэпэлэсэ ипанно шIыгъэу Мыекъопэ Iуашхьэм кьычIахыгъэ рито-ныр (шытеплэр) зытетыр АР-м ипащэ ыцIэкIэ фигъэ-шъошагъ. «Тигуапэ, тихьакIэщ мафэ кьэс нахь гэшIэгъон зышIырэ ош фэдэ цыф дахэ-хэр кьакIо зэрэхъугъэхэр, сы-дигъуи тышъожэ!» — ри-Iуагъ ащ.

АР-м и Постпредствэу Урысые Федерацием и Президе-нт дэжь шыцэхэшагъэм ипресс-кьулыкъу.

Сурэтым итыр: Клуращынэ Лейл.

ПенсиехэмкIэ фондым шъушегъэгъуазэ

Законом зэригъэнафэрэм тетэу, пенсиехэм мыткыу зэIугъэкIэпIэ Iахьэу яIэм ахьщэ шызыугъоигъэ пенсионерхэм 2012-рэ ильэ-сым ибэдзэогу и 1-м кьышыублагъэу а мыткыу кьыхэкIырэ зифэшъошэ тынхэр кьаIахыжыгъэхэу фежээнхэ алтэкIыщт. Тын-хэр кьаритыжыщтыгъ Урысые Федерацием ПенсиехэмкIэ ифонд, джащ фэдэу цыфым пенсиехэм апае мыткыу зыщызэIуигъэкIэгъэ фондым елтытыгъэу, нэмыкI мыкъэралыгъо фондхэм.

2011-рэ ильэсым шэкIогъум и 30-м номерэу 360-ФЗ зытетэу ашгъэгъэ Федеральнэ законэу «Пенсиехэм апае зэIуагъэкIэгъэ мыт-кыу кьыхэкIырэ тынхэм ахьщэ апэIугъэхьэгъэным ехьылIагъ» зыфиIорэм а мыткыу кьыхэкIырэ тын лъэпкэ заулэ егъэнафэ. ГушыIэм пае, IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ пенсие зыфа-гъэуцугъэ цыфым пенсием мыткыу зыщызэIуагъэкIэрэ Iахьэу иIэм ахьщэу шыцэIуигъэклагъэр пенсиеу фагъэуцугъэм ипроценти 5-м шIомыкIырэмэ, мыткыу зыщызэIуагъэкIэрэ Iахьым зэкIэ ахь-щэу щигъоигъэр зэтыгъо шIыкIэм тетэу кьаIахыжыгъын фит. ЗэкIэми апэу а шIыкIэм тетэу ахьщэр зэрэтыжыгъэхэрэм кьахеу-быгъэх хьульфыгъэхэу 1953 — 1966-рэ ильэсхэм ыкIи бзылъфы-гъэхэу 1957—1966-рэ ильэсхэм кьэхъугъэхэр.

Джащ фэдэу зэIуагъэкIэгъэ ахьщэр зэтыгъо шIыкIэм тетэу кьаIахыжыгъын фитыхь социальнэ пенсие, сэкъатныгъэ зэриIэм пае пенсие е зыIыгъыжыщтыр зэримыIэжыгъым пае пенсие зыфагъэ-уцугъэхэу, стажыр зэримыкIурэм (ильэси 5-м кьышымыкIэу иIэн-фае) фэшI IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ пенсие фэгъэ-уцугъэным ифитыныгъэ кьэзымылэжыгъэхэм, ау пенсие афэ-гъэуцугъэным аныбжькIэ (хьульфыгъэхэмкIэ — ильэс 60, бзылъ-фыгъэхэмкIэ — ильэс 55-рэ) нэсыгъэхэм.

Пенсиехэм апае ахьщэу зэIуагъэклагъэр пIэлъэ гъэнэфагъэ зилэ пенсие тын шIыкIэм тетэу кьаIахыжыгъын алтэкIыщт. ПIэлъэ гъэ-нэфагъэ зилэ пенсие ахьщэ тыным хэхьэх IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ пенсием зэIуагъэкIэрэ Iахьэу иIэм кьэралыгъомрэ цыфымрэ зэдыхэлажэхэзэ мыткыу зэдыхэлъхьэгъэным телъы-тэгъэ программэм тегъэпсыкIыгъэу зэIуагъэкIэрэ Iахьым ахь-щэу халъхьагъэр ыкIи ны (унэгъо) мыткыу бзылъфыгъэу кьэ-ралыгъо сертификат зилэ а мыткыу пенсиехэм ахигъэхьагъэу шытыгъэмэ, а лъэныкьуйтIум кьарыкIыгъэ мыткыу ары пенсие ахьщэ тыныр кьызыхахырэр. Ащ фэдэ пенсие ахьщэ тыныр кьызыраIахыщтым пIалъэу иIэр ежэ цыфым зэрэфаеу егъэна-фэ, ау ар ильэси 10-м нахь мэкIэн ыльэкIыщтэп.

НэмыкIэу кьэпIон хъумэ, пIалъэ зилэ пенсие ахьщэ тыныр кьызыхэкIырэ мыткыу IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ пен-сием ахьщэр зыщызэIуагъэкIэрэ Iахьэу иIэм лъэныкьо зэфэш-хьафхэм кьарыкIыгъэу шыцэIуагъэр, а ахьщэр инвестициехэм ахагъэлэжыагъэу шытыгъэмэ, ащ фэдэу кьытыгъэ кьыкIэIуагъэр ары. Ау а мыткыу хэхьан ыльэкIыщтэп шIокI зымыIэ пенсие страхованием тегъэпсыкIыгъэу ыныбжь кьызыскIэ цыфым пен-сиеу кьыратыштым пае IофшIаплэм мазэ кьэс фитыщтыгъэм кьыхэкIэу зэукIэгъэ ахьщэр.

Палъэм телъытэгъэ пенсие ахьщэ тыным нэшэнэ гъэнэфагъэ иI. Ащ фэдэ тыныр цыфым зыфагъэуцугъэм ыуж идунай зи-хьожькIэ, рамытыгъэу кьэнэгъэ ахьщэр кIэнэу аIокIэжы ащ фэдэ фитыныгъэ зилэхэм. Мыщ дэжыгъым ны (унэгъо) мыткыу шыцэу цыфым рамытыжыгъэу кьэнагъэр, джащ фэдэу ар инвестицие-хэм зэрахагъэлэжыагъэм кьыкIэIуагъэр ны сертификатым тегъэпсыкIыгъэу зыIуагъэжырэр сабым ят е сабыр (сабыйхэр) ары.

Аужырэ шIыкIэу зигугъу кьэшIыгъэн фаер зэрэсэгъэхэ шIы-кIэм — IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ пенсием ахьщэр зыщызэIуагъэкIэрэ Iахьэу иIэм дыхэлъытагъэу ятыжыгъэныр ары. 2012-рэ ильэсым ар зыфэдизыщтыр кьалыгъэщт цыфыр пенси-ем зыкIорэ ужым ильэс 18 кьыгъэшIэжыщтэу зэрэгъэнэфэгъэ шIыкIэм тегъэпсыкIыгъэу. НэмыкIэу кьэпIон хъумэ, IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ пенсием зэIуагъэкIэрэ Iахьэу иIэм шыцэIуагъэ мыткыу шыцэу зы мазэм тегъэрэр кьэлъытэгъэ-ным фэшI мыткыу мазэ 216-м тырагуащэ.

ХэгъэунэфыкIыгъэн фае IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ пенсием мазэ кьэс тынхэу хагъахьэщтыгъэхэм ялытыгъэу, палъэм телъытэгъэ пенсие ахьщэ тынхэр ыкIи пенсием зэIуагъэкIэрэ Iахьэу иIэр зыфэдизыщтхэр ильэс кьэс шышгъхьэIум и 1-м икIэрыкIэу кьызыралыгъэжыщтхэр. ЕтIани а ахьщэ тынытIур зэхэлъхэу шытынхэ ыльэкIыщт. ГушыIэм пае, цыфым ахьщэу зэIуигъэ-клагъэр шIокI зымыIэ пенсие страхованием тетэу IофшIэн кьэ-зыгъэрэм мазэ кьэс фитыщтыгъэ ыкIи ащ дыкIыгъоу кьэралы-гъомрэ цыфымрэ зэгъусэхэу пенсием пае мыткыу зэIугъэкIэ-гъэным ехьылIэгъэ программэм хэтэу ны мыткыу зэIуагъэкIэрэ Iахьым хигъэхьагъэмэ ежэ зэрэфаем тетэу пIалъэ зилэ пенсие ахьщэ тын шIыкIэм тетэу ежэ ыгъэнэфэгъэ палъэу ильэси 10-м кьышымыкIорэм телъытагъэу кьаIахыщтэу гъэпсыгъэныр ары.

ЫпшгъэкIэ зыцIэ кьыщетIогъэ законом 2012-рэ ильэсым ибэ-дзэогу и 1-м кIуачIэ илэ мэхьу нахь мышIэми, палъэ зилэ пенсие ахьщэ тынхэм ыкIи IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ пенси-ем ахьщэр зыщызэIуагъэкIэрэ Iахьэу иIэм яхьылIэгъэ положе-ниехэм 2012-рэ ильэсым ищылэ мазэ и 1-м кьышыублагъэу кьа-хеубыгъэх гражданхэу IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ пен-сием ахьщэр зыщызэIуагъэкIэрэ Iахьэу иIэр кьаIахыгъэнымкIэ фитыныгъэ зилэхэр.

Урысые Федерацием ПенсиехэмкIэ ифонд.

ЩЫЛЭНЫГЪЭМРЭ ШЭН-ХАБЗЭХЭМРЭ

Гугъэр щылээкIуатэ

Тэхутэмыкьое район ЗАГС-м иотдел тапэкIэ зычIэтыгъэ унэм изытет зэрэдэиэгъэм кыыхэкIэу, ильэс пчъагъэкIэ узэкIэIэбжэмэ, районным культурэмкIэ и Унэ ахыжыгъагъ. Ильэс шIукае зытешIэ нэуж, ащи гъэцэкIэ-жын IофшIэнхэр ишыкIагъэ хьугъагъэ.

ГъэрэкIо шэкIогъу мазэм а IофшIэнхэр агъэцэкIагъэх: Iофым кIэщакIо фэхъугъагъэр Адыгэ республикэ ЗАГС-м и ГъэIорышIапIэ ипашэу ЯхьулIэ Тэмар. ЗэкIэ гъэцэкIэжын Iофышхохэр а бзылфыгъэм ыпшгъэ рилъхъажыгъагъэх. Охътэ кIэкIым кыкIоцI ООУ «Мастер» зыфиIорэм зерифшъуашэу отделым хэт унэхэр зэтыригъэпсыхъажыгъагъэх.

А лъэхъаным отделым шылажьэщтыгъэхэр АкIэгъу Разыетрэ ЛыIуIужу Данизетрэ. Ахэр инэу афэрэзгъэх мастерхэмрэ прорабэу Гъубжэ-

кьо Муратрэ. «Тхъауегъэпсэу» зэраложыгъэмэ ащыщ Гъубжэ-кьо Рустами, ащ пхъэнтIэ-кIухэр къафищфыгъэх. Отделым икызыIухыжын хэлэжагъэх Тэхутэмыкьое районным иадминистрация ипашэу Пшыдатэкьо Ризо, АР-м и ЗАГС и ГъэIорышIапIэ ипашэу ЯхьулIэ Тэмар, Тэхутэмыкьое кьоджэ псэупIэм ипашэу Мышгъэ Мэдинэ, нэмыкIэхэри.

Отделым икабинетхэр, кьэзэрэщхэрэм зысцагъэхъагырыщтыгъэ ахэр зыщызэгъуатхэщтхэ залхэр зетегъэпсыхъагъэх. Отделым иIэшъхэтетыр ШыулIэ Марин, специалист шъхьалэр Хьархьу Зурет.

Маринэ ЗАГС-м Iухъанышгъ, ащ шагъэцэкIэрэ IофшIэн зэфэхъафхэр ыгъэцэкIэнхэр ышIагъэп. Искусствэхэм якIэлэцIыкIу еджапIэу Афыпсыпэ дэтым фортепьянэмкIэ отделением иIэшъхэтетэу, концерт-

мейстерэу, егъэджен-пIуныгъэ IофхэмкIэ завучэу шылажьэ зэхъум, ныбжэ зэфэхъафхэр зилэ цIыфхэм Iоф адишIагъ, еджапIохэр концертхэм, пчы-хъэзыхъэхэм ыкIи нэмыкI Iоф-тхъабзэхэм афигъэхъазыры-щтыгъэх, пэшэныгъэ адызэ-рихъэщтыгъ. Опытэу иIэр кы-шъхьапэжы. Адыгэ Республикэр загъэпсыгъэр ильэс 20 ыкIи Тэхутэмыкьое районным ыныбжэ ильэс 87-рэ зэрэхъугъэхэм афэгъэхъыгъэ зэхъэхэм Маринэ ахэлэжагъ.

Культурэм и Унэ шархэмкIэ, кьэгагъэхэмкIэ, фойем идэпкьхэр IэрышI сурэтхэмкIэ дахэу гъэкIэрэкIэгъагъэх, лентэ-кьэ-гъэгъэ блогъэхэмкIэ сценэр згъэфэгъагъ. Iофтхъабзэм кыра-гъэблэгъагъэх Краснодар, Мые-кьюапэ, нэмыкI чыпIэхэм кыары-кыгъэ хьакIэхэр, Хэгъэгу зох-шом ыкIи IофшIэным яветеран-хэр, нэжэ-Iужьхэр, динлэжьхэм

ялIыкIохэр, шIэныгъэм рылэ-жъэрэ цIыф гъэсагъэхэр, ныб-жыкIэхэр, депутатхэр, кьоджэ ыкIи поселкэ псэупIэхэм япашэ-хэр. Сценэ зэIыхыгъэм кьэзэрэ-щгъэкIэ нэбгыритIур кырагъэ-благъэ, Iофтхъабзэу рекIокIы-рэм диштэу адыгэ мэкьэмэ шъа-бэр кьэлэу.

Зинэчыкьэ атхыщтхэр Тэху-тэмыкьюае шыщых: ЛъэпцIэры-шэ Инверрэ Хьушт Аминэтрэ. Ахэм язэготхэн ифэIо-фэшIэ зэхъэ адыгабзэкIэ зеришгъэ Ма-ринэ. ЗэкIэ зытетын фаем тегъэ-псыкIыгъэу Iофтхъабзэр кIуагъэ, IэгутеошхокIэ зэлI-зэшгъуз ныб-жыкIэхэм залым чIэххэр къапэ-гъокIыгъэх ыкIи джащ фэдэ кьа-бзэу агъэкIотэжыгъэх. Мыщ фэдэ Iофтхъабзэхэу ЗАГС-м зэхи-щхэрэр мэхъанэ гъэнэфагъэ ялэу кьэгъэлъэгъогъэнхэм пае зэлукIэхэр, зэхъэхэу, мэфкIа мафэхэу цIыфыбэ зыщызэлэ-кIэхэрэм тэфэу ашIых.

НыбжыкIитIоу зэлукIэхэи шы-Iэныгъэ гъогум здытехъагъэ-хэу, унагъо зэдашIэнэу изы-хъухъагъэхэр ащ фэдэ чыпIэм куоу щегупшысэх. Цыфыбэ кьафэгъушIуагъ, шыIэкIэ дахэрэ насыпшыхорэ ялэнэу афэлъэIуа-гъэх: ащэгугъых зэгъуриIоныгъэ-зэдэштэныгъэ зэдырIэу, шIулъэ-гъуныгъэу зэфашIыгъэм ыкIуа-чIэ кьемыIыхэу, мыкIуасэу гъэ-шIэ дахэ зэдырахынэу. Iофтхъа-бзэу зэхъагъэм кышыгушы-Iагъ район администрацием ипа-щэу Пшыдатэкьо Ризо, кьэзэрэ-щгъэагъэм афэгъушIуагъ, шIу-хъафтынхэр аритыгъ, Кушгъу Ас-кэр ордэ кьафиIуагъ, хъары-зэ-рекIокIыгъэм цIыфхэр ыгъэгъу-шIуагъэх.

2011-рэ ильэсым ишышгъэ-Iу мазэ кышыгъэжагъэу Тэ-хутэмыкьюае шыщхэу кьэзэ-рэщгъэхэу ЗАГС-м шызэгъуа-тхъагъэхэр 170-рэ мэхъу. Зэхэ-кIыжыгъэхэр 90-рэ, кьэхъугъэр сабыи 100, зидунай зыхъо-жыгъэхэр 97-рэ. ЩыIэныгъэр лъэкIуатэ...

ХЪУШТ Шэбан.

Динымрэ икьуаджэрэ афыщыIагъ

Совет хабзэр кьыдахыгъэкIагъ Совет шыIакIэм игъэпсын «щы-пэрытыгъэхэр» — НКВД-м иIо-фышIэхэмрэ комсомольцэхэм-рэ — щынэгъо кьодыгъэхэп, мэхъэджагъэх. ХэбзакIэм зэрэ-готхэр кьагъэшпыпкьэжы зэ-пытэу аIозэ, лажэ ямыIэу цыф-хэр бзэгъу ахыштыгъэх, агъэ-пцынэщтыгъэх.

1930-рэ ильэсым Мыгу Хъа-зизэ ятэ дащи, хъапсым чIадзэ-гъагъ. Совет тхъаматэмрэ мили-цием иIофышIэрэ унэм къакохи, ар зэрэфэндэгъэм пае, нэмыкI ушгъагъэ ямыIэу, яунэ илыр зэкIэ ращыгъагъ, ащ чэмитIур арагъэгъусэжыгъагъ. Сабыи-бгъур игъусэу янэу Щацэ иза-кьоу кьагъэнэгъагъ. Ар рамы-гъэкоу, сабийхэм ятэ зыдащым ыужы кьакохи, унэм кьычIагъэ-кIыхы, кьызэтыраIули, дэкIы-жыгъагъэх, унагъор гъогум кьытенэгъагъ.

Лажэ зымыIэ зэшъхэгъусэ-хэр шъхъакIом ыстыштыгъэх, сабий хъушэр зэрагъэсын ямы-Iэу кьагъэнагъэх. ЕтIани унагъом кьылыгъэпIэщтыгъэх, кьадэгъу-шыIэхэр, кьалыкIохэрэр зэ-рагъашIэщтыгъэх. Чылэдэхэм ащышхэм «хэбзакIэм ицIыф» хъугъэхэу кьызышIуагъэшIызэ, унагъом исхэр мыскъарэ кьа-шыштыгъэх, чылэм кIэнэкла-лэхэу дэхэу ары кьызэрагу-рагъалоштыгъэр.

Сабийхэр зым нахы адрэр нахэ цыкIугъэх. IапIэу атыра-хыгъэхэр Совет Iуэм шащэхэу кьэбархэр кьанэсыштыгъэх, кьэ-нагъэр ошхым зэхигъэшъухъа-жыгъагъ.

«Сарыкь щыгъэу, шъхьафитэу чылэм дэс» аIозэ, аушгъакулэ-щтыгъэ ефэндыр. Непэ кьэмыкIо-хэмэ, чэщым кьытеоштых ашIо-шIызэ, гугъу-мыгъоу псэуштыгъэх. А ильэххэр кьин дэдагъэх, унэр затырахым ыуж яунэкIош-хэм якъахычIагъахъахы, шы-псэугъэх. А зепсэур Хъазизэ дэ-гъоу кьышIэжыштыгъ.

Лажэ зэрымIэм пае ятэ кьызатIупшыжым, сабийхэр инэу гушIогъагъэх, ау бзэгъу-хъэхэм «яшIуагъэкIэ» ятIонэ-рзуи ар агъэтIысыжыгъагъ. КъатIупшыжыи, иунагъо кьы-зегъэзэжымыи хабзэм ицIыф «пэрытхэр» ары ящэнэрэуи дэ-гъэшыжыгъагъэхэр.

Щацэ бэрэ хъапсым кIо-щтыгъ, ау лым IуагъакIэщты-гъэп ыкIи дагъэгъушIэщтыгъэп. Зыбгъэгъу машIор дэтэкьогъэ бзылфыгъэр гъубжым хэтэу ма-фэ горэм, ыпкIэ лъыти, ку зэ-кIэшIагъэ кьалыхыгъ. Сабийхэр зэкIэ ащ ригъэтIысхъахы, ежыр лъэсэу кум готэу, Пэнэжыкьюае ышгъагъэх. Хъазизэ ыгу кьызы-рэкIыжыштыгъэмкIэ, унэшхо горэм янэ чIишхыи, ятхъаматэ (апэрэ секретарым) икабинет чIэхъэгъагъэх. Янэ зэнкIабзэу лэу шысым кIэрыхыи, Iапэ кьа-фишIызэ, рIогъагъ: «Мы кIэлэ-цIыкIухэр зэкIэ Мыгу Мурэтэ-ефэндэу хъапсым чIэшгъудзэгъэм икIалэх нахэ, сэ сизакьоу сые-хэп. Ар Сыбыр шъуцэ зыху-кIэ, мыхэри зыдежъугъагъэх. Сэ ащ сыIуагъакIэрэп, сагъэлэгъу-рэп, арышгъ, о ппшгъэ кьисэлъ-хэ мыхэр ащ ептыжынхэу, сэ джы сышгъафит».

Пашэм кьырилоштым емыжэу Щацэ кIалэхэр кабинетым кьы-чIинэхи, пчъэр кьыфишIыжыгъ. КIалэхэр зетегъогъэхэу рагъэ-жыагъ. Секретарым ышIэщтыр ымышIэу шыс, етIанэ, кьыз-шылэти, сабийхэм анахы нахы иныжэу коридорым шыкуоу ригъэжагъ. ИОфышIэхэр кьы-чIэзэрэгъэпIыгъэх. «Ефэндым ягуащэ хэтэ зышIэрэр, амал иIэмэ, кьежъугъэгъагъ, зыфаер зэкIэ фэтIшIэщт, кIэлэцIыкIухэр ерэхъэжыкI!».

Арлэдэм секретарым ли-нейкэкIэ ефэндым лыгъакохи, кьащэжыгъагъ. Сабийхэм ятэ загъотыжым, етIани гушIуа-щэхи, гыгъагъэх. Райкомыи, райисполкомыи ачIэс цыфхэ-

ри, кьаплыхъэзэ, гыштыгъэх.

ЛинейкэмкIэ Джэджэхъаблэ кьащэжыгъагъэх. Цыф гъэ-шIуагъэу, ефэндэу чылэм дэсы-гъэр иунэ хэгъэки, зытегъолъ-хъан чыпIэ имыIэу кьэнэгъагъ. Яунэкъош Ибрахымэу зыкьа-кьыр чIэзыгъэхъэгъагъэхэм пхъэмбгъу шъомбгъокIае горэ кьаритыгъэу, ащ Мурат телъы-щтыгъ. «Мэзищ текIыгъэу ипсауныгъэ кьызыIыхъапи, Со-ветым тиунэ тычIэхъабынэу фитыныгъэ кьытитыгъагъ. Гу-шIом кьыхэкIэу джыри тыгъы-щтыгъ, — кьыIотэжыштыгъ Хъазизэ. — Унэр дгъэфаби, ятэ пхъэмбгъум зэрэтелъэу, тызде-Iэзэ, кьэтхъыжыгъагъ. Тишы-гъын цыкIухэм ателъэу ар бэкла-рэ сьмаджэу щылъыжыгъагъ, нэужым кьэтэджыжыгъэп».

Джарэушгъэу Хъазизэ ятэ 1930-рэ ильэсым ильэс 53-рэ ыныбжэу, «лишеннэ» ашIы-гъагъ. Ильэс 61-рэ яуагъо ли-шеннагъ, реабилитация зэрашIы-гъэхэр зэрыт Законьр 1991-рэ ильэсым кьыдэкIыгъагъэми, ежъхэм тхылъ кьызафагъэ-хыгъагъэр 1995-р ары. Янэу ащ фэдиз тхъамыкIагъо зылъэгъу-гъэм ямылажэу зэрагъэмысэ-щтыгъэхэр зэратырахыжыгъэр зэхимыхыжэу ыкIи кьымылэ-гъужыгъу дунаим ехыжыгъ.

ЯцIыкIугъом кьышегъэжа-гъэу ашгъэ алыгъыжыным есэ-гъэ зэш-зэшыхъухэр IофкIэ бэлахыгъэх. ОпсэуфэкIэ Iоф

горэ ымышIэу Хъазизэ плъэгъу-щтыгъэп. ШIэныгъэр икIэсагъ. Ыныбжэ ильэс 35-рэ хъугъа-гъэ зи имыгъусэу кьалэу Львов кIуи финансовэ-сатыушI инсти-тутэу дэтыр кьызеухым. Кьы-зэкIожым ыуж «Роспотреб-союз» ибухгалтерэу Iоф ышIагъ.

Хъазизэ адыгэ лъэпкьыр кьы-зэриIэтыштым, идахэ зэриIо-штым сыдигъуи ыгъэгумэкIы-щтыгъ. Ежыри ыльэкIырэп ышIэщтыгъ. Кьыгъэнэгъэ архи-вым адыгэхэм ащыщэу лэкъуи-пшIым кьарыкIогъэ кьэбархэр кьыгуыогъэхэу хэлъых. А ар-хивыры ары ишгъэхъусэу Мелэч хъугъэ-шIагъэхэм афэгъэхыгъэ кьэбархэр кьызыхыштыгъэхэр хъаджэхэмрэ ефэндэхэмрэ афэ-гъэхыгъэ тхыгъэхэр агъэхъа-зы-рынхэу кьызыфегъоохэкIэ.

ЩыIэагъэм тызыхъэхэм ыуж диныр кьэзыIэтыжыхэрэм апэ итыгъэхэм ащыщ Мыгу Хъа-зизэ. Ильэс 70-м кьыкIоцI адыгэу диныр зыIэпызыжыгъэхэм апае IэпыIэгъу тхылъ цыкIухэр кьы-дигъэкIыгъэх. Ишгъэхъусэу игъусэу Н. Хачилаевым итхы-лэу «Ислъам диным идесэхэр» зыфиIорэр адыгабзэкIэ зэдзэ-кIыжыгъэу кьыдагъэкIыгъагъ.

Республикэм икьэлэ гупчэ шыIэ ДиндэлэжыпIэм районхэм-рэ кьуаджэхэмрэ адэт мэщытхэм зэпхыныгъэу адырIэщтхэр зы-фэдэмэ нахышIуштыгъэм ягу-пшысагъ, зэхигъэуцуагъ.

Адыгэ Хасэр икIэщакIоу кьуа-джэу Адэмые апэрэ зэлукIэгъоу Дин Хасэм щышIыгъагъэм цыф-хэр фэгъэхъагырыгъэнхэмкIэ ыкIи тхъэшIошгъуныгъэ шып-кьэм ильагъо ахэр тещэжы-гъэнхэмкIэ Iофышхо ышIагъ.

Джэджэхъаблэхэм джырэ уахътэм яефэндэу Дэрбэ Хъам-зэт еджапIо зыгъэкIуагъэр, Шъхьэлэхэу Ибрахымэ Каир щезыгъэджагъэр, Хъутыжэ Ас-лъани, нэмыкIэу кьеоллагъэхэми апэрэ араб хъарыфхэр, духъэ кьэхыкIэр, нэмазшыкIэ язы-гъэшIагъэр Хъазизэ.

Джэджэхъаблэ дэххэм анахэ цыф Iуш шымыIэу кьышIошIы-зэ Хъазизэ псэугъэ. Кьоджэдэ-хэр дэгъоу ышIэщтыгъэх, икIэ-сагъэх. Итхылхэу «Сикъуаджэ», «Сичылэ идышгъэ жъуагъохэр» зыфиIохэрэм ахэм ащышхэр, щыхъугъэ-щышIагъэхэр, ыльэ-гъугъэхэр, зыхэтэу Iоф зыдишIа-гъэхэр арых кьадэхъагъэхэр.

Тхылхэм ятхын Хъазизэ тез-гъэгъушIухъагъэр Мелэч. Чылэ-дэххэм якъэбар фэмыухэу, кьы-Iотэнхэр икIасэу зэрэщытым фэшI «Чылэ кьэбар гъэшIэгъо-нэу пшIэрэр бэ, цыфмэ кьахэ-нэжыынхэба, кьуаджэм щыпсэу-гъэхэр агу кьыгъэкIыжыынхэба» ыIомэ, ыуж имыкIызэ, тхылхэр ытхынхэу хъугъагъэ.

Диныр Адыгейм кьызышIа-тыжым ыуж Хъазизэ «Тхъэм ынэшIу» зыфиIорэ гъэзетыр кьыдыгъэкIыштыгъ. Ахъщэу ащ пэлухъаштыр кьыугъоштыгъ, кьыхъащ статьяхэр кьаригъэ-тхыштыгъэх. Нэужым Къуекъо Налбый игъусэу «Гъуазэр» кьы-дагъэкIэу аублэгъагъ.

Хъазизэ тхылхэу ытхыгъэхэр диныр кьэзышIэжыыхэрэм Iэ-пыIэгъу афэхъугъэх. Ахэм амдэ зэрэпшIэщтыр, нэмаз зэрэп-шIыштыр, тхъэшIошгъуныгъэ уиIэмэ, узэрэзекIон фаехэр, пе-гъымбарым ихъадисхэр арытых.

Ежэ шыпкьэныгъэмрэ зэ-фагъэмрэ ыгъэлъапIэщтыгъэх, опсэуфэкIэ зэрихъагъэх. Къуа-джэу кьызышхъугъэм ипатри-отыгъ. Идунай ымыхъожыкIэ, ихъадэ Джэджэхъаблэ ащэжы-нэу иунагъо исхэм кьариIо зэпы-тыгъ. Ильэлэу фэгъэцэкIагъ. Джэ-джэхъаблэ кьэхалгъэм ыпсэу цы-гупсэфэжыгъэх.

Мыгу Мелэч дэгъушIагъэр ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Сурэтым итыр: Мыгу Хъазизэ иунагъу.

Тызэфэзыщэрэ льягъом зеушьомбгъу

Шэнышы зэрэхьугъу, Кубань къралыгъо Академическэ къээкъ хорым Христос кызыхьугъэ Мафэм ехьулэу Мыекъуапэ концерт кышитыгъ. Ансамблэу «Налмэсым» и Унэ шыклогъэ пчыхъээхахьэм тлысыплэ нэкл илэжыгъэп. Ансамблэхэу «Налмэсым», «Ислъамыем», «Казачатэм» ахэтхэр концертным еплъыгъэх.

Зэхахьэр гъэшлэгъонэу аублагъ. Къээкъ хорым итворчество зыгетхэгъэ дискхэр, нэпэеплэ тхыгъэхэр сатыгушхэм ащагъэх. Адыгэ Республикэм культурэмклэ иминистрэу Чэмышшо Гъазый ти Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан ыцкклэ зэхахьэм хэлажэхэрэм, къээкъ хорым шлуфэс сэлам къарихыгъ, Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ язэпхыныгъэхэр культурэмрэ искусствэмрэ зэрагъэпыгъэрэр, Адыгеим шыклогъэ Ифотхьабзэхэм къээкъ хорыгъ игуапэу зэрахэлажэхэр кыгуагъ.

АР-м иправославнэ чыристанхэм ацкклэ динлэжъу Тихон зэлуклэм кышыгушылэгъ. Диным мэхъанэу ратырэм зыкызыри-лэтырэр, плуныгъэм зэрэфэлажэхэрэр хигъэунэфыкыгъэх.

Къээкъ хорым ихудожественнэ пашэу, Урысыем, Украинэм, Адыгеим янароднэ артистэу, композиторэу Виктор Захарченкэм

зэфэхьысыжхэр ышлэхэзэ, Адыгеим иансамблэ цлэрылохэу «Налмэсым» «Ислъамыем» къээкъ хорым игъусэхэу концертхэм зэрахэлажэхэрэм залым члэхсхэр щигъэгъозагъэх.

Чыристан диныр зылэжыкырэмэ пчыхъээхахьэр нахь афэгъэхьыгъэу

тлътэштми, лъэпкъ шлэжыым ухэзыщэрэ Ифотхьабзэу ар щытыгъ. Къээкъхэм яшэн-хабзэхэр, ятарихь, ящылкклэ зэрэлыгъэклуатэрэр театризованны едзыгъохэм

ахэтлэгъуагъэх. Пчэным ехьылэгъэ кышыныр щылэныгъэм кыхыгъэу зэрэщыгъэм фэшл гупшысэ зэфэхьафхэр уегъэшлэх.

Орэдымрэ къашьомрэ зэхэтхэу концертгъэр гъэпсыгъагъэ. Артистхэу Алексей Красноперовым, Марина Ищенко, Наталья Губа,

Александр Дедовым, Елена Семушиным, Владимир Заниздрэ, Софья Бовтун, нэмыкхэм кыхадзэзэ, хорым хэтхэр къадежыгуштыгъэх.

Тхэкло цлэрылоу Мэщбэшлэ Исхьакърэ Урысыем инароднэ артистэу Нэхэе Аслъанрэ зэдаусыгъэ орэдэу «Старинная песня» зыфило-рэр хорым кызыригуагъэм тигъэгушхуагъ. Произведениер купым ирепертуар бэшлагъэу хэт, дунаим исценэ хэыхьгъэхэм ащлэу.

Композиторэу Нэхэе Аслъан пчыхъээхахьэм кышыгушылэгъ. Виктор Захарченкэм ныбджэгъуныгъу дырилэр щылэныгъэм зэрэщыпхырашхэрэм игугъу кышыгъ.

— Адыгэ Республикэм нэлуасэу, ныбджэгъоу щытилэр бэ, — кытигуагъ Виктор Захарченкэм. — Мыекъуапэ кышыгътырэр концертхэр сыдыгъуи гъэшлэгъоны мэхьу, бысымхэр дахэу кытпэгъокых. Адыгеим щапугъэ ныбжыккхэр къээкъ хорым хэтхь, лъэшэу тафэраз. Сыхьат заулкклэ Москва тежэшт. Илэсыкклэм фэгъэхьыгъэ мэфэкклэ зэхэхьэмэ тахэлэжэшт...

Къээкъ хорым «Гъогумаф» етлэ, шлоу щылэр кыдэхьунэу тыфалэло.

Сурэтым итыр: **Кубань къралыгъо Академическэ къээкъ хорым Мыекъуапэ концерт кышитыгъ.**

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

Загъорэ кыбдэхьурэм улыгъэкклотэшта?

«Адыф» Мыекъуапэ — «Динамо» Волгоград — 17:29 (10:18,7:11).

Щылэ мазэм и 10-м Мыекъуапэ щызэдешлагъэх. Зезыщагъэхэр: Л. Зопунян, А. Зопунян — тлэри Краснодар. «Адыф» — кълэлэпчэлутхэр: Кожубекова, Каюмова; ешлэклохэр: Мартыненко—2, Гусакова, Дьякова—5, Аникина—4, Исаченко—3, Анисимова, Куцевалова, Шарафан—1, Дэрбэ, Коцарева—1, Малхозова, Маслова—1.

Европэм и Кубок икыдэхьын фэбэнэрэ «Динамо» тшлогъэ-шлэгъонэу тыгышплэзэ, «Адыфым» тыфэгумэккыштыгъ. Тиспортсменкэхэм пчъагъэр 5:4-у зэлуклэгъур къахэу уахьтэ кыхыжыгъэм, хьаклэмэ теклоныгъэр кызырэдэхьыгъэр шлэгъуу щыгъ. Полина Ведехинам, Ксения Миловым, Валентина Гончаровым, нэмыкхэмэ тикъэлэпчэлэу Игуаор кызырэдэдзэрэм даклоу, зэхэцэн Ифыгъохэри дэгъоу агъэцаклэщыгъэх.

«Динамо» эдиштгъэу нэбгырабэ хэт. Ешлэклуи 3 — 4 тренерым зэблихьугъэм, командэм къегуаорэл. «Адыфыр» хьаклэмэ ябгъапшэмэ, узэрэщыгъунэу щылэр бэл, тикомандэ зыкызылэуихыным пае уежэн фае. «Адыфым» кырагъэблэгъагъэхэм Наталья Анисимовар къахэшы. Дарья Масловым ушыгугы хьушт. Пчъагъэр 10:14-у, 12:20-у, 16:22-у кыхыжыгъ. Ащ кыушыхьатырэр «Адыфыр» зыпкъ итэу ешлэным зэрэфэмыхьазырыр, хьаклэмэ яшъыпкъэ

зырахьылэкклэ, тапэ ишгъынхэ зэралэжыштыгъэр ары. Дарья Масловым, Мария Аникина, Мария Мартыненко, Екатерина Дьяковам кълэлэпчэлэу Игуаор дахэу дадзэу загъорэ тлэгъуштыгъэх. Ау загъорэ кыбдэхьурэм чыжэу узэрэнимыгъэсштыр кыдэлплэгъэмэ, щыклагъэхэм нахь куоу уягушшысэ.

Тикълэлэпчэлутхэу Светлана Кожубековамрэ Рената Каюмовамрэ гуетыныгъэ ин ахэлэ, ялэпэлэсэныгъэ хагъахьэ тшлогъу.

«Адыфым» итренер шхьалэу В. Барсуковым кызырэтигуагъэу, «Звезда» Звенигород зы нэбгырэ кыыхышы шлогъу, ащ нэмыкклэ спортсменки кыыригъэблэгъэшт. Ащ буж «Адыфым» лъэклэу илэр нахь кълэнэфэшт.

Щылэ мазэм и 15-м «Адыфыр» Астрахань шешлэшт, и 20-м Санкт-Петербург икомандэу «Кировчанкэр» Мыекъуапэ къэклошт.

Сурэтым итхэр: «Адыфым» хэтхэу «Динамо» дешлагъэмэ ашышхэр.

КЫМЭФЭ ФУТБОЛЫР

Шэмбэт ешлэгъухэм тяжэ

Футболымклэ Мыекъуапэ икымэфэ зэлухыгъэ зэнэкъокъу хэлэжэхэрэ командэхэу ятлонэрэ купым хэтхэр финалым зэрэщешлэштхэм тегъэгумэккы. Апэ итхэм команди 4 къахэккыштыр, ахэр нэужым зэлуклэнхэш, апэрэ купым хэхъанхэм фэбэнэщтых.

Щылэ мазэм и 7-м ятлонэрэ купым зэрэщешлагъэхэм шгузэ-пашлэ.

МГГТК — «Лавина» — 3:1, «Динамо» — УВД — 0:1, «Факел» — «Картонтарэр» — 3:2, «Кавказ» — «Нарт» — 9:4, «Фышт» — «Звезда» — 5:2, «Спортмастер-2» — «Газпром» — 2:4, «Спортмастер» — «Зэкъошныгъ-94» — 9:4, МГТУ-2 — «Ханскэр» — 2:3.

Купэу «А»-р

Командэхэм чыплэу алыгъыр, очко пчъагъэу ялэр.

1. «Спортмастер» — 19
2. МГГТК — 16
3. «Джокер» — 13
4. «Лавина» — 12
5. «Звезда» — 12
6. «Картонтарэр» — 10
7. «Факел» — 6
8. «Фышт» — 3
9. «Зэкъошныгъ-94» — 0.

Купэу «Б»-р

1. «Кавказ» — 19
2. «Газпром» — 14
3. «Радуга» — 11
4. МГТУ-2 — 10
5. УВД — 10
6. «Динамо» — 10
7. «Нарт» — 7
8. «Ханскэр» — 4
9. «Спортмастер-2» — 3.

Зичэзыу ешлэгъухэр щылэ мазэм и 14-м стадионэу «Юностым» щыклоштых. «Лавинэм», МГТУ-2-м, «Звездам», УВД-м язэлуклэгъухэм ялытыгъэр бэ. Урысыем икомандэ лъэшхэм ащешлэхэрэ футболист цлэрылохэр апэрэ купым щыклогъэ зэнэкъокъым хэлэжыагъэх. Максим Деменкэр «Мыекъуапэм» шешлагъ.

Сурэтым итыр: **Максим Деменкэр МГТУ-м икълэлэпчэлэу дэжэ ухьумаглохэм щябэны.**

Нэклубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

Кыдзыгъэккырэ:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ Ифхэмклэ, Тэккыб къралхэм ащыпсэурэ тилэпкыгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыккы кълэбар жугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресы: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор шхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зылэшылэр:
385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79, редактор шхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшгъэдэккыжэ зыхьыр секретары: 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын Ифхэмклэ, телерадиокъэтынхэмклэ ыккы зэлэы-лэсыкклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэорышланл, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мышыпкъагъэу къахафэхэрэмклэ кызытхыгъэхэм пшгъэдэккыжэ ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажэхэрэмрэ яеплкъыкклэ зэтемыфэн ылгъэкышт. Гъэзетеджэхэм кытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэл ыккы кызытхыгъэхэм афэкклэгъэхьажыхэрэп.

Зышыхаутырэу
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр

3446

Индексхэр

52161

52162

Зак. 21

Хэутыным узщыкклэгъонэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
Зыщыкклэгъэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00